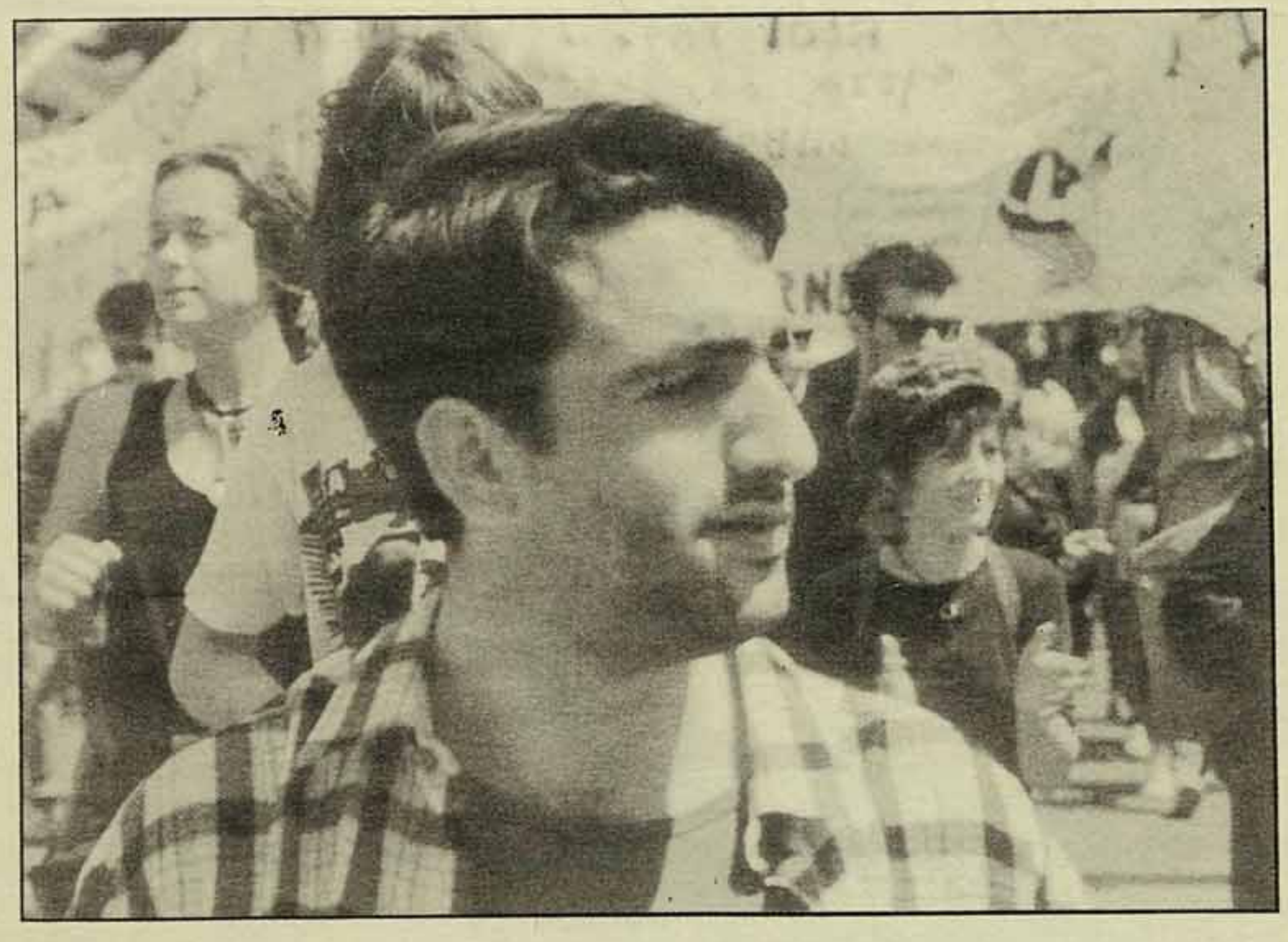
demà

LLIGA COMUNISTA REVOLUCIONÀRIA — PAÏSOS CATALANS, 24 MAIG 1991

AMB LA INSUBMISSIÓ

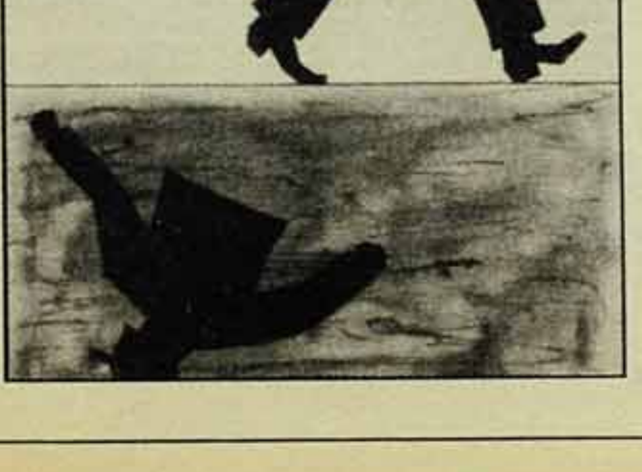
El primer número mensual d'aquest periòdic va sortir el desembre de 1989. La portada tenia aquest títol: "Amb la insubmissió". Disset mesos després tornem a repetir-lo. En aquests moments hi ha desertors i insubmissos a la mili i a la PSS a la presó. I molts consells de guerra estan pendents en les properes setmanes. També la foto de la portada del "demà" del desembre de 1989 era sobre la mateixa persona: el Josep Maria Moragriega. Avui està a la presó. Cal redoblar els esforços per la seva llibertat i la dels seus companys.

La falca

Estic intentant escriure aquesta secció. M'han dit uns amics molt estimats que "La falca" cada cop és menys imaginativa. No va ser molt gratificant quan m'ho van dir, francament. El més fotut és que penso que tenen raó. Caldrà anar preparant la retirada. Però se m'acudeix una idea. Comencem.

Una dona té tres amics. Disposa de cinc rectangles, tres blancs i dos negres. Un dia reuneix els seus amics i els hi parla així. "Sabeu que tinc aquests rectangles: tres de blancs i dos de negres. Us en posaré un a l'esquena de cada un de vosaltres..

"Haureu d'endevinar de quin color és el rectangle que porteu a la vostra esquena mirant, només, les esquenes dels altres."

La senyora col.loca un rectangle a l'espatlla de cada un dels tres amics. Quan els tres tenen la seva respectiva andròmina, la senyora diu: "ja podeu començar a endevinar de quin color és el rectangle que porteu a l'espatlla". El primer, ràpidament, contesta: "No ho sé". El segon s'ho pensa una mica més i diu: "No ho sé". El tercer pensa bastant més que els altres dos i contesta: "el meu rectangle és de color blanc".

Algú podria descobrir el raonament del tercer amic de la senyora?

És un problema vell, però segueix tenint la seva gràcia.

A dins:

Editorial
--Un increment de la repressió al moviment anti-militarista. S'ha d'estendre el suport social (pàg. 3)

Països Catalans
--El catalanisme polític a Mallorca (pàgs. 4 i 5)
--L'Assemblea Popular Catalana: uns comentaris i el manifest (pàg. 6)
--S'acosten els JJ.OO. i alguna veu crítica s'ha de sentir (pàg. 7)

Sense fronteres
--La Conferència de Cooperació i Seguretat Europea: uns comentaris i unes opinions (pàgs. 8 i 9)
--Kurdistan: un nou desordre. Ens ho explica un kurd (pàgs. 10 i 11)
--Cuba en perill (pàgs. 11 i 12)

Moviment obrer
--Unes paraules sobre la competitivitat (pàg. 13)
--La Conferència de CC.OO., "un sindicat d'homes i de dones", ja s'ha realitzat, i les seves propostes poden canviar algunes coses d'aquest sindicat (pàg. 14)

Dones
--Recordem la lluita de les dones de Greenham Common (pàg. 15)

Pau
--El moviment a tres mesos de l'acabament de la Guerra del Golf (pàg. 16)

Mots
--Vida quotidiana i unificació MCC-Lliga (pàg. 17)
--Max Ernst, en el centenari de la seva mort (pàg. 18)

Altres
--Un catedràtic i el futbol americà a Catalunya (pàg. 19)

Darrera
--L'original caça de bruixes (pàg. 20)

Nº 73 Any XV
100 ptes./ 5 f.f.

Les eleccions municipals

No hem dedicat, fora d'aquesta nota, cap espai al tractament d'aquestes eleccions municipals que afecten al conjunt dels Països Catalans (malgrat que hi hagi alguna Comunitat Autònoma que també realitza eleccions al ser respectiu semi-parlament). Una de les raons és per la data de sortida d'aquest exemplar, que coincidirà, dia més o dia menys, amb el de les eleccions. Una altra és que preferim dedicar un espai força més gran en el proper número, que inclourà, és clar, una anàlisi dels resultats generals i també dels "nostres" que, al cap i a la fi, són els que més ens interessen.

Alguns i algunes militants de la Lliga i/o del MCC i MCPV (a les Illes no) es presenten en alguns pobles i ciutats en diverses candidatures. Manresa, Moncòfar, Paterna, Premià, Tarragona... són algunes de les localitats on participem en determinades llistes.

I res més, la promesa ja està feta: en el proper exemplar dedicarem un espai més proporcionat a la circumstància.

Estimat Miquel

Aquesta vegada el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes s'ha atorgat a una de les persones que més ha fet, que més ha treballat amb la seva ploma per la consciència del nostre país: Miquel Martí i Pol, poeta.

En Miquel va néixer a Roda de Ter (l'Osona) el març del 1.929. Als 14 anys va començar a treballar a la fàbrica de filatures de la Tecla Sala, coneguda com "la Blava". I allí va estar, treballant cada dia, fins el 1.972, quan la seva esclerosi múltiple li ho impedí. La seva obra és força extensa i en tota ella es fa palesa la problemàtica de la gent treballadora, de la seva pròpia gent, i el crit de revolta contra l'opressió, contra l'explotació.

Com un homenatge a la seva persona i a la seva obra, reproduïm un dels seus poemes, extret del llibre "El Poble", escrit entre 1.956 i 1.958:

Cançó després de la pluja

Ara el que cal és que tot recomenci:
els pollancres i els tells a la vora del riu
i les flors al jardí d'hivern,
els homes que treballen fora vila
i les cases incertes del raval,
les dones i els infants,
el soroll del carrer
i el de les fàbriques
i l'aigua sota el pont,
els que van i els que vénen
i els que no van ni vénen.

Ara el que cal és que tot recomenci:
la veu i el gest
on ni hi ha veu ni gest,
els camins que no menen enlloc
i la incertesa del vent,
el que encara no hem dit
i el que encara no hem pensat,
el que voldríem i el que no voldríem,
el que és bell i llunyà
i el que és pròxim i obscur.

Ara el que cal és que tot recomenci,
ben certament:
el que més cal
és l'esforç de recomençar
un cop més encara.

Ha mort un revolucionari

Fa poc dies va morir Laureano Cofiño, un antic militant del POUM, a l'edat de 77 anys. Havia nascut a Astúries i va ser un dels participants de la revolució de l'octubre de 1934, a Llanes. Durant el franquisme va ser condemnat a mort, però afortunadament no va materialitzar-se la condemna. Va passar-se, això sí, molts anys a la presó. Seguia viu, seguia sent un revolucionari. No volíem deixar de retre-li aquest petit record.

demà

Edita:
LLIGA COMUNISTA REVOLUCIONÀRIA
Quarta Internacional

Dip. Leg. Nº B-7328-1977
Imprimeix: Publiagraf
Redacció i Administració:
C/ Aribau, 16, pral, 2ª
-08011-Barcelona

Ens trobareu a:

Barcelona: Aribau, 16-pral-2ª -08011-
Tel. 302 60 90
València: Pelai, 21, 1-1 -46007-
Tel. 351 69 50
Perpinyà: Aragó, 27 -66000-
Illes: San joan, 4 Biniali

Cap a la desaparició de Iugoslàvia?

La federació Iugoslava sembla abocada cap a la seva disgregació definitiva. La crisi de la presidència federal, la pràctica desaparició del conjunt d'institucions federals, amb l'excepció de l'exèrcit, el creixement de les confrontacions entre les diverses nacionalitats de la federació, així ho semblen anunciar.

Iugoslàvia ha estat sotmesa, des de la seva creació a les acaballes de la Iª Guerra Mundial, al domini de Sèrbia. Això va produir que, durant l'ocupació nazi-feixista, grups de croates -els Ustachi-, col.laboressin amb els ocupants i protagonitzessin veritables massacres de serbis, i que aquests s'organitzessin al marge de la resistència dirigida pel mariscal Tito, contestant de la mateixa manera. La victòria de Tito sobre els exercits alemany i italià, va servir per apaivagar els conflictes durant un temps. La nova federació semblava capaç d'assolir una igualtat real entre les nacions que la formaven, i, durant molt temps, Iugoslàvia va ser el mirall de molts combats anticentralistes. Però el procés obert amb la crisi del model d'autogestió, encara sota Tito, i el seu aprofundiment posterior, demostra la fragilitat d'aquesta apreciació. De fet els conflictes han subsistit al llarg de tots aquests anys i, finalment, sota la pressió dels dirigents serbis, el xovinisme sembla extendre's al conjunt de nacionalitats.

Els dirigents serbis, acompanyats pers governs de la Comunitat Europea i dels Units, són avui els únics interessats en el manteniment de la federació iugoslàva, on podrien mantenir la seva hegemonia. Croates, eslovens, macedonis...i els albanesos del Kòssovo, resten partidaris de la recuperació de la seva plena sobirania, com han mostrat, no únicament els succesius referèndums organitzats en les diferents repúbliques, sinó també el seu nivell de mobilització.

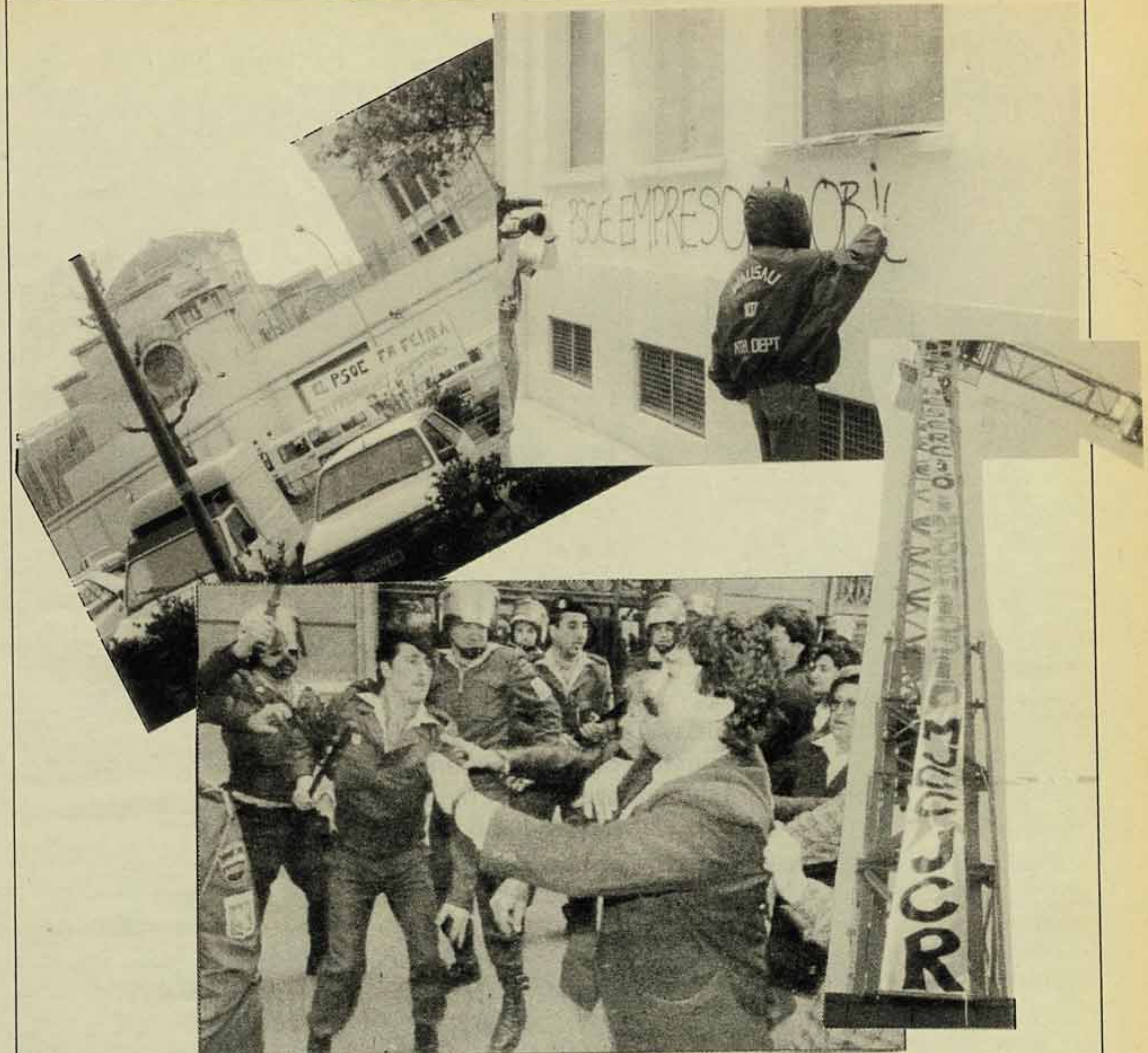
Avui, la intervenció oberta de l'exèrcit a favor del manteniment de la Iugoslàvia que encara està en

els mapes, sembla més propera que mai, el que no deixarà de provocar una guerra oberta contra les diferents milícies nacionals.

L'única manera realista d'acabar amb els conflictes inter-ètnics passa per respectar la voluntat dels pobles que volen abandonar la federació. Només a partir d'aquí serà possible de trobar els mecanismes per salvaguardar el drets de les minories nacionals respectives, evitant els èxodes de població i les represàlies mútues.

Avui res de diferent que els odis i les rancúnies, uneix als pobles d'una federació ja morta en la consciència dels seus habitants.

Quants presos seran necessaris?

El 15 de maig, dia internacional de l'Objecció de Consciència, va ser l'escollit per realitzar una nova presentació d'insubmisos a diferents llocs de l'estat. En una d'aquestes presentacions, hi era present en Josep Maria Moragriega, el qual tenia una ordre de presó. Un Consell de Guerra va dictar ara fa poc més d'un any, el novembre de 1989, la condemna de 13 mesos pel Josep Maria. Aquest insubmís ja havia passat 13 dies a la Model de Barcelona, al febrer del 1989, juntament amb dos companys més: Jon Sánchez i Carles Hinojosa.

La decissió de fer aquestes noves presentacions d'insubmisos està inserida en la línia d'enfrontament amb l'exèrcit que caracteritza al moviment anti-militarista. No era una decissió fàcil: la presentació del Josep Maria, amb l'ordre de presó, només pot ser entesa com un pas més en la ja veterana lluita d'aquest jove moviment per acabar amb el servei militar i amb la Prestació Social Substitutòria.

En Josep Maria serà traslladat a la presó militar de Cartagena després d'haver passat uns dies a la Trinitat de Barcelona. El dia de la presentació, la policia va colpejar els familiars dels insubmisos que estaven a les portes del Govern Militar. El motiu d'aquest atac: la simple presència allà per una cosa tan humana com és l'acompanyament i solidaritat amb un fill o germà a l'hora de presentar-se davant la institució més poderosa de l'estat. Com diria un poeta: els dos bàndols eren tan diferents...

L'exèrcit s'ha quedat al nostre amic i militant, Josep Maria. Aquest insubmís és el primer que ha estat engarjolat per acomplir la condemna. Dir que és el primer ja és introduir una valoració: que és voluntat de l'estat empresonar-ne a més. En aquests moments estan engarjolats alguns insubmisos a la PSS i alguns desertors. Resten pendents nous consells de guerra que seran realitzats en breu, la qual cosa pot significar nous engarjolaments.

Aquest increment de l'ofensiva repressiva no està situat en el temps d'una forma casual. El parlament espanyol debatrà d'aquí a poques setmanes una nova llei del Servei Militar. També pensa fer un debat més general sobre la "defensa". Alguna cosa més que un símbol: l'augment de la repressió al moviment anti-militarista com a preparació d'aquest debat. Govern i exèrcit intenten allisar el camí, donant un cop al moviment anti-militarista per intentar ferir-lo de mort i, de passada, neutralitzar els suports socials que ha tingut. Suports que poden incrementar-se si es treballa bé.

I ja que hem mencionat el treball, continuem fent-ho. Quan surtin publicades aquestes línies, ja s'hauran donat les respostes més urgents (concentració a la Trinitat, cadena humana des de la seu del Partit dels Socialistes de Catalunya a la Model, irrupció en algun acte electoral...). N'hi ha d'altres de previstes de forma immediata. I moltes més que s'aniran concretant al llarg de la mateixa lluita. Una lluita que haurà de conjuminar aquests suports que mencionàvem amb el continuat qüestionament de la mili i de l'exèrcit. Caldrà, doncs, aconseguir suports socials amplis, més enllà (millor encara: molt més enllà) de les forces que agrupa el moviment anti-militarista. S'ha d'assolir que tothom que tingui alguna cosa a dir sobre aquesta canallada de l'exèrcit i del govern consistent en l'empresonament de joves que es neguen a servir l'exèrcit i a fer la Prestació Social Substitutòria, que efectivament ho digui. I des del punt de vista i amb les formes i maneres que cadascú consideri més convenients. Però que ho digui i que, sobre tot, ho faci. Persones, moviments socials, sindicats, partits, institucions... Qualsevol cosa serà poca per denunciar i lluitar contra aquesta vergonya que els insubmisos estan posant al descobert i que tan estan patint directament.

Que cada dia que estigui empresonat un sol insubmís sigui un calvari per l'estat que ho fa possible.

L'estat és més fort, però això no li assegura la tranquil.litat.

Un viatge pels orígens

El primer catalanisme a Mallorca

Any 1.er S. Andreu de Palomar 5 de Novembre de 1892 Núm. 1

LA BANDERA CATALANA

Periódich Setmanal

IL·LUSTRAT, LITERARI, FESTIU Y DE NOTICIAS.

Sortirá puntualment los dissaptes.

Aquest article permet situar-nos en els orígens del catalanisme, entès com a moviment polític, a Mallorca. Tot i el seu caràcter d'investigació històrica, la seva lectura resulta fascinant per situar la realitat i les perspectives dels Països Catalans.

L'any 1.835, poc després de "l'Oda a la Pàtria" de l'Aribau, Mallorca tenia poc menys de 200.000 habitants i només 17.000 es consideraven alfabetitzats. Al carrer, l'ús de la llengua pròpia era únic, de manera que ja els vells absolutistes s'expressaven en aquesta llengua al Diari de Buja, i també els constitucionalistes es barallaven amb els primers (Setmanari Constitucional, 1.820) en la llengua del poble. És de suposar que ho feien per fer arribar millor el seu missatge al lector i, a la vegada, transmisor.

El castellà era aleshores la llengua de cultura, però d'una cultura aliena, poc manejable per les èlits culturals locals. A la fi, quina ha estat fins ara la contribució mallorquina a les lletres castellanes?

ODA A LA PATRIA

El regionalisme mallorquí

Qualsevol erudit local que arribàs a universitari passava bé per Barcelona o bé per València. Madrid era molt lluny aleshores, només per arribar a certes titulacions. No és, doncs, estrany que una part dels dirigents culturals locals rebés una influència notable del que havien viscut, i que primer la Renaixença i després el Modernisme tinguessen un ressò especial a les èlits de Mallorca, provinents totes elles de classes benestants i conservadores o, fins i tot, reaccionàries.

La unitat de la llengua catalana no és a Mallorca, al voltant de la fi de segle i principis de l'actual, objecte d'enfrontament. Marià Aguiló havia contribuït als Jocs Florals de València i també als de Barcelona. Antoni Mª Alcover, un reaccionari provinent de l'ideari carlí, es sentia molt bé a l'obra del bisbe Campins, un personatge molt lligat a Torres i Bages i a tota la plana major del catalanisme, afavorida pel ministeri d'en Duran i Bas al govern espanyol d'en Silvela-Polavieja.

L'hegemonia del sector tradicionalista i monàrquic, des de les "Bases de Manresa" del 1.892, i l'ideari expressat a "La Tradició Catalana" de Torres i Bages, amb la col.laboració d'en Marià Aguiló, són significatius en el moviment regionalista.

En Lluís Martí i en Benet Pons, federals republicans, no són aliens al procés de dinamització regionalista. Tot i sent important la forma de govern, era més important la forma de l'estat. I en aquest sentit, tradicionalistes i federals coincidiren. Fins i tot, en el maurisme dels primers anys, del que Joan Alcover fou diputat, es crearen moltes expectatives de regeneració política de l'estat: en Miquel dels Sants Oliver n'és expressió del difícil equilibri entre la influència de la Lliga Regionalista i el maurisme.

El que tenen en comú els regionalistes mallorquins amb els de la Catalunya estricte és, a fi de comptes, el regeneracionisme de l'estat, un regeneracionisme que fa compatible la nacionalitat catalana o la Catalunya gran, amb el projecte monàrquic espanyol. Les referents del regionalisme mallorquí són Rubió i Ors, Piferrer, Cambó i també el projecte de Prat de la Riba, quan estableix clarament les connotacions nacionalitàries (més enllà del regionalisme) del seu concepte de Catalunya com a nació lligada a l'estat espanyol. I per això mateix el regionalisme mallorquí, davant de la dicotomia entre classe i nació, seguirà majoritàriament a Cambó el 1.936 en el seu suport a la Junta de Burgos i al franquisme.

El discurs de l'èlite intel.lectual mallorquina és tradicionalista i pancatalà. L'església del bisbe Morgades, d'en Torres i Bages i del bisbe Campins, fa un gran esforç per la unitat de la llengua, la recerca de la religió, l'esperit de la "raça" i la cristiandat, dels vells costums front a la modernitat. Es tracta d'un pensament nacionalitari lligat a fets conservadors i que connecta també amb el proteccionisme econòmic front el lliurecanvisme preconitzat pels republicans.

Els republicans són diferents: la llengua en principi no és tan important com el vertebrament de l'estat. Un estat que ha de partir, pels federals, del concepte de sobirania, absent del pensament regionalista. El projecte federatiu, que parteix de l'assumpció de totes les autonomies (individual, municipal i regional), i de la idea de pacte d'estat, no fa, en principi molt d'èmfasi d'una tradició on hi ha molt poc de progressista, ni en la consideració de la llengua. Així, per exemple, quan es produeix la proclamació de l'Estat Català, amb Lostau, al qual s'adhereix la diputació de Mallorca (any 1.873), el fet lingüístic no és encara massa assolit.

Any 1 • Barcelona 6 de Maig de 1900 • N.º 1

LO PENSAMENT CATALÁ

SETMANARI CIENTIFICH Y LITERARI

Preus de suscripció: Espanya . . . 6 Ptas. l'any. Estranger . . . 9 . . De número 15 cts.—Atrassat, 25 cts. PAGOS A LA BESTRETA

DIRECTOR LITERARI — Mossen Jacinto Verdaguer

Redacció y Administració: Dormitori de St. Francesch, 3. Imprempta LA CATALANA

AVÍS Com que l'editor d'aquest setmanari y la major part dels seus redactors ho foren de *La Veu de Catalunya*, que per espay de 8 anys vegé la llum ab l'aplauso y favor dels bons patricis de la terra, hem comptat com á suscriptors de Lo Pensament Catalá á tots los que ho eran de *La Veu de Catalunya*, y entendrém que l'acceptan com á tals suscriptors á tots los quins no 'l retornin ó no dongan avis en contra á aquesta Administració.—L'Administrador.

Proletariat, socialisme, república

Malgrat que hagi formulat les bases nacionalitàries catalanes, el regionalisme pateix els efectes del seu projecte expansiu envers el mercat espanyol, que constitueix més aviat una font de pressió social cap a l'estat, que un projecte emancipador propi.

En Lluís Martí i en Benet Pons i Fàbregues, republicans federals, són els caps de pont entre el republicanisme i el regionalisme. La proposta d'en Benet Pons era la d'una Mallorca autònoma i independent, federada amb una Catalunya autònoma i independent i amb la resta de regions que tinguessin autonomia.

El proletariat, influït pels republicans a fi de segle i pels socialistes després, no es pot sentir gaire còmode amb la intel.lectualitat tradicionalista, i així ho expressa Villalonga, cap dels republicans federals quan, davant de la necessitat d'una cohesió de les forces autonomistes, retrau el fet de que els socialistes tenien seriosos dubtes sobre si el moviment regionalista era un moviment democràtic o més aviat un partit tradicionalista, integrat per forces de la part més dretana de la burgesia. No obstant, també dintre del socialisme local sorgiran personatges importants com l'Alexandre Jaume i l'Andreu Crespí, que connecten amb el projecte nacionalitari, o en Gabriel Alomar, fins i tot més essencialista en la pràctica respecte de la concepció nacional, i adversari de l'autonomia illenca durant el debat del projecte estatutari en la IIª República.

Les persones més conegudes del nacionalisme a Mallorca, Gabriel Alomar (socialdemòcrata i fundador de l'Unió Socialista de Catalunya), Antoni Maria Sbert (fundador d'ERC), Joan Estelrich (de la Fundació Bernat Metge i mà dreta d'en Cambó), obtingueren actes de diputats a Corts durant la IIª República, a Catalunya. D'altres, com Sants Oliver (director de "La Vanguardia"), Joan Torrandell (redactor en cap de "La Veu de Catalunya"), Fèlix Escalas (conseller de la Generalitat), hi jugaren un paper important.

En Joan March, enfrontat a Cambó arrel de la política des-

envolupada per aquest quan era ministre de finances en la persecució del contraban, guanyaria l'hegemonia de la dreta a Mallorca, amb el Partit Lliberal primer i amb el Republicà de Centre després. I la política d'en Joan March passà d'un apropament al catalanisme (en Joan Estelrich va dirigir el seu diari "El Dia"), a l'anticatalanisme obert, representat per en Lluís Alemany.

Llengua i fet nacional català

Deia en Joan Alcover que si l'antiga nacionalitat s'esborràs de la memòria del món sense quedar-ne més rastre que l'idioma, n'hi hauria prou amb aquest element per a reconstruir-la. En Marià Aguiló veia en la llengua la possibilitat per al poble de recobrar-se. Per en Guillem Forteza, batlle de Ciutat, la llengua era la medul.la de la pàtria. Per Antoni Mª Alcover, el català és la llengua nacional dels pobles de raça catalana, com ho és la castellana pels castellans, entenent la raça en la seva expressió casticista i popular.

La llengua és, pels renaixentistes, la clau de la recuperació de la identitat en un procés desnacionalitzador que es pateix en el si d'un estat unitari i centralitzat. En aquest sentit la normativització de la llengua és una batalla nacional, que en el cas català s'emprèn amb totes les dificultats d'uns territoris sense institucions pròpies i mancades de tota mena de poder polític, exceptuant períodes excepcionals. Les picabaralles respecte de la manera com es produeix la normativització són corrents a Mallorca i al País Valencià, i també a la mateixa Catalunya, on el pes de la metròpoli te un reflex important en l'adopció de la via fabriana que, malgrat tot, no satisfà a tothom. Però això passa arreu quan es tracta d'articular una suprallengua. Al marge de les formes, la voluntat política d'unificar la llengua hi era present i això significa un consens polític apreciable en unes condicions en les què les classes dominants en els diferents territoris no tenien els mateixos interessos econòmics. L'Institut d'Estudis Catalans no és un producte institucional dels territoris de parla catalana, en la mesura en què el País Valencià o Les Illes no arriben a mancomunar-se. Però és una institució acceptada i oberta a la participació de gent mallorquina.

L'estat, que no tenia cap motiu per donar suport a una iniciativa unificadora, no badarà a l'hora d'intentar esquarterar la llengua. D'aquí, per exemple, el suport d'Alfons XIII i d'Alfons Sala (Unión Monárquica Nacional) a l'obra d'Antoni Mª Alcover de trencament amb l'Institut d'Estudis Catalans.

La nació de la gent de parla catalana

La nació, per la dreta i l'esquerra nacionalista, és la Catalunya Gran. I, encara més, és la nació dels qui s'expressen en català, i per això mateix tenen la possibilitat de regenerar-se en les antigues tradicions històriques i culturals. Independentment de les formes polítiques, la nació és pel renaixentistes un fet real, constatable en la llengua, la cultura i el llinatge. Fins i tot els socialistes com Alexandre Jaume, empren el terme "raça" més en un sentit d'origen, ben lluny del fet biològic. No hi ha cap renaixentista mallorquí que parli de la "nació mallorquina" o de la "nació balear"; això sí, respecte del projecte de la Catalunya Gran, ni aspiren a la centralització ni a l'eliminació de les peculiaritats. En defensar l'autonomia pròpia, ho fan des del particularisme de cada illa, o en el cas dels nacionalistes d'arrel socialista com en Gabriel Alomar, no ho fan en la mesura que consideren que la gent a l'Illa no és prou madura en el republicanisme i que el caciquisme és massa fort per fer aquesta opció. Només Lluís Alemany, un home del Partit Lliberal, no lligar a cap renaixement cultural propi i sí molt lligat als interessos de March, defensa la personalitat balear en oposició al catalanisme i en funció de l'espanyolisme; tampoc ell parla de nació balear.

Els republicans, per exemple, feien opció per una República Mallorquina que pactaria per construir l'Estat Balear vinculat a l'Estat Català per fer un altre pacte federatiu. En el moment en què s'elabora l'avantprojecte estatutari a la IIª República, Menorca s'en desvincula, donat el seu rebuig de la provincialitat illenca que era afermada per la pròpia constitució republicana, que negava també qualsevol possibilitat de federació de comunitats autònomes. L'avantprojecte restà, doncs, un projecte Mallorquí-Eivissenc, on els eivissencs hi van de conviaats de pedra, i que és rebutjat pels diputats d'origen mallorquí. Només els regionalistes de la Nostra Terra i Esquerra Republicana de Balears acceptaven de bon grau l'avantprojecte de Mallorca-Eivissa, sense amagar però el seu rebuig a la manca de possibilitats d'una federació amb els territoris catalans i el perill de "balearisme", presentat com un fet desnacionalitzador, caciquil i centralista.

Cloenda

Aguditzats pels conflictes de classe, diferents projectes nacionalitaris restaren difuminats. Cambó i Estelrich s'aplegarien amb March i Alemany en defensa del franquisme contra la Generalitat. Gabriel Alomar o Alexandre Jaume no veien l'oportunitat d'un Estatut al servei d'en March o d'en Maura.

Els comunistes, que defensaven l'autodeterminació dels pobles, ho feien també sense concretar massa el projecte nacional, l'àmbit geogràfic en què aquesta reivindicació s'havia de materialitzar. L'esquerra socialista, comunista o revolucionària a les Illes veia en l'estat espanyol la seva vertadera referència nacional, amb petites expressions més aviat personals que col.lectives; i en castellà s'expressava la premsa obrera dirigida a una classe majoritàriament d'expressió catalana.

L'arribada de la IIª República començà a Ciutat amb l'escapçament de l'estàtua de Ramón Llull. Segurament hi havia més coses escapçables, però la tradició sembla que pudia.

Mai comprengueren, com sí que ho feren els renaixentistes xuetes, que en l'antiguitat també es produïren lluites dignes, pàgines dignes, costums precioses a salvar, fets dels quals aprendre, maneres d'expressar, sentir i comunicar-se, cultura popular. I si una gent castigada per la història mallorquina trobà en el passat motius de renaixença, també ho pot fer la gent obrera. Del què es tracta és d'esbrinar el froment i separar-ne la palla.

I ve al cas un recull d'en Costa i Llobera que diu:

"Siau qui sou; més no atiant
vells odis
de raça ni amb emfàtiques
declamacions lloant tot el que
és vostre,
fins les mateixes úlceres...
Siau qui sou: més no us tanqueu ombrívols
dins una llar històrica sense
horitzons.
Volau sobre les terres
enfora, amunt, com
l'àliga!"

A la fi, els projectes nacionals són diferents en funció dels subjectes, de la seva realitat social, de la seva voluntat. I xoquen si les voluntats entren en conflicte d'interessos. La classe obrera moltes vegades, en absència d'un projecte nacional propi a l'estat on li toca viure, agafa el que té a mà, l'existent, que és el pitjor de tots.

Aleshores el que cal és construir un projecte nacional propi on conflueixin totes les emancipacions necessàries i on, partint de l'esser propi sàpiga aixecar un món fraternal i igualitari. Siau qui sou!

Llorenç Buades

Un projecte ferm i obert

Autodeterminació

El passat 8 de maig es va fer públic el manifest "Cap a una Assemblea Unitària per l'Autodeterminació". Aquesta iniciativa va ser presentada en una roda de premsa per Lluís Maria Xirinacs, Jaume Soler, Guillem-Jordi Graells, Joan Martínez Alier i Aureli Argemí.

Ells van actuar com a portaveus d'un grup més ampli de signants del manifest, gent significativa de moviments socials i sectors de lluita del nostre país, que impulsen aquest projecte, tal com podeu veure en la reproducció del manifest que publiquem junt amb aquestes ratlles. Es proposen treballar per la construcció d'un moviment unitari on puguin confluir els diversos sectors que composen avui l'esquerra nacionalista, alternativa i radical.

Una iniciativa plural

El caràcter plural d'aquesta iniciativa no es limita als seus promotors. També es reflecteix en els continguts: el manifest és prou ampli i obert com perquè s'hi puguin sentir identificades les diverses sensibilitats presents en l'esquerra social catalana. I al mateix temps pren una posició clara de no acceptació de l'actual estat de coses, derivat d'un marc jurídic i polític -el del règim de la Reforma- que ens nega la nostra sobirania com a poble i que posa traves a les llibertats individuals i col.lectives. En consonància amb això, els autors del text no sols afirmen l'objectiu d'assolir la sobirania nacional exercint el dret a l'autodeterminació i la independència, sinó que l'integren en un projecte global de lluita per un model de societat democràtica, igualitària, ecològica, antimilitarista, no patriarcal, no discriminatòria i solidària.

La proposta no es conforma amb fer seves totes les banderes de lluita, sinó que vol tenir com a senyal d'identitat la participació directa dels sectors implicats en aquestes lluites, concebent la democràcia com a quelcom molt més profund que votar cada quatre anys: entenent-la fonamentalment com a autoorganització i mobilització.

Un altre aspecte força interessant és que l'esmentada voluntat unitària s'explicita també en el document com a rebuig clar de tot intent d'instrumentalització partidista o personalista del treball que hom vol portar a terme. No pot ser d'una altra manera, si és que veritablement es vol que la cosa funcioni. I és bo que es digui clar, perquè l'experiència a casa nostra ha anat sovint per camins ben oposats a aquests.

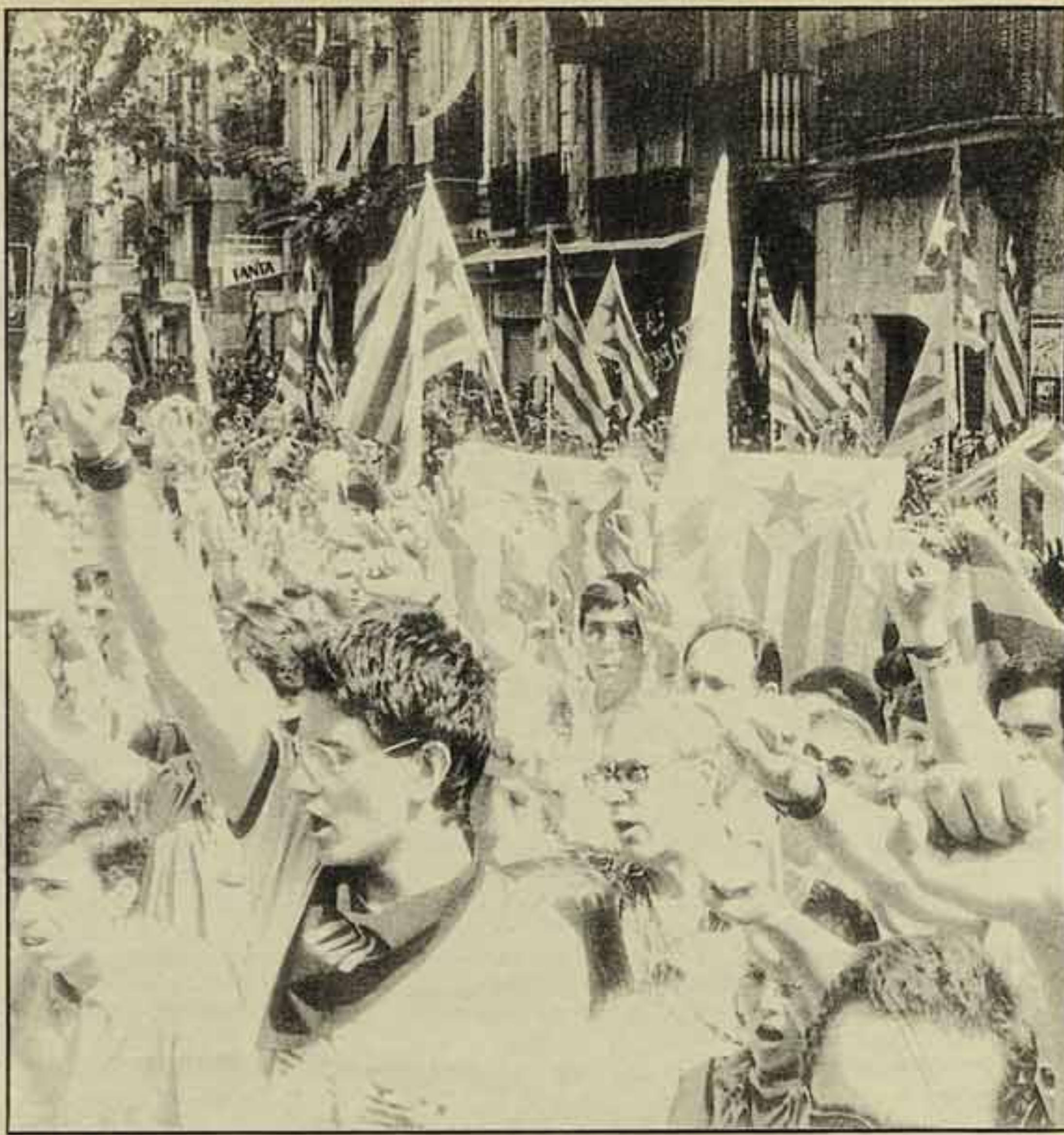
En resum, tot plegat dóna a la iniciativa un caire ferm i obert alhora, cosa particularment saludable i necessària per a qualsevol projecte que vulgui aplegar els diferents sectors que a casa nostra lluiten per transformar la realitat.

Una ocasió per avançar

Des d'aquest punt de partida, els impulsors de l'Assemblea es proposen engegar immediatament un procés de recollida d'adhesions, que culmini en la constitució d'un marc unitari. Creiem que aquesta és una bona ocasió per donar passes concretes cap a la confluència de la diversa gent d'aquest país que no està gens ni mica satisfeta amb el que hi ha. Una confluència que és una vella aspiració moltes vegades afirmada -i també, malauradament, moltes vegades frustrada. Per això saludem els intents seriosos d'avançar-hi, com és el cas del Manifest del 7 de maig. Cal no perdre de vista que la tasca no és senzilla, i que no es poden esperar resultats espectaculars d'un dia per l'altre. Però creiem que val la pena abocar tots els esforços possibles per tal que aquest projecte vagi creixent, guanyant suports i fent-se més sòlid. Val la pena perquè és un projecte obert, plural i rupturista. I necessari pel país.

Ricard Martínez

MANIFEST CAP A UNA ASSEMBLEA UNITÀRIA PER L'AUTODETERMINACIÓ.

En els debats per configurar un nou model per a Europa, el dret a l'autodeterminació apareix com un gran repte esperançador i, alhora, com un tema conflictiu, en tant que implica superar els sistemes encara dominants en el nostre continent. El dret a l'autodeterminació, entès des de la perspectiva de l'alliberament, és, abans de res, l'autoafirmació de la sobirania d'un poble i, per tant, també el dret a la seva independència. El seu exercici implica una forma d'entendre la política i la societat basada en l'autoorganització col.lectiva i en la participació directa i permanent dels ciutadans i ciutadanes en tots els àmbits que afecten la seva vida; en la superació, per tant, d'una concepció de la democràcia que redueix i limita la participació a les eleccions periòdiques i al vot; en la cultura política que es manté creativa amb la mobilització.

Tot i les reformes polítiques dels últims anys, el nostre poble no solament no ha assolit els objectius d'autodeterminació que des de sempre han format part de les seves lluites d'alliberament, sinó que, a més, pel seu caràcter de miratge democràtic, aquestes reformes han dut a una acceptació conformista de l'actual marc jurídico-polític, com si aquesta fos l'única estructura possible d'assolir.

Davant la necessitat de sortir d'aquesta situació, s'imposa unir tots els esforços per superar els models limitadors de les nostres llibertats individuals i col.lectives, i posar les condicions per tal que el dret a l'autodeterminació comenci a ser exercit en els fets, com a pas imprescindible per obtenir el reconeixement de la plena sobirania nacional dels Països Catalans.

En tant que persones compromeses en la voluntat d'avançar cap a aquests objectius, els sotasignats i les sotasignades, aplegats per unes preocupacions que voldríem que coincidissin amb les més profundes del nostre poble, proposem d'endegar un moviment social, polític i cultural que, per damunt de partidismes i de personalismes, vagi cap a la constitució d'una assemblea unitària que promogui l'exercici del dret a l'autodeterminació i avanci en la perspectiva d'un procés constituent.

En aquesta línia, convoquem totes aquelles persones compromeses en la recerca d'una societat participativa i de democràcia directa; que afavoreixi la plena igualtat social i econòmica; que satisfaci els drets i les reivindicacions de les classes populars; amb un desenvolupament autònom, solidari i ecològic; antimilitarista i no patriarcal; integradora de tota la nació catalana; no discriminatòria per raons d'origen o d'opció; i de cooperació plena en el marc d'unes noves relacions entre els pobles.

Maig de 1991.

Teresa Alabèrnia, Imma Albó, Aureli Argemí, Francesc Arnau, Xavier Baburés, Ignasi Bagur, Carles Benítez, Fèlix Cucurull, Carles Dolç, Xavier Garriga, August Gil Matamala, Joan Giralt, Guillem-Jordi Graells, Antoni Infante, Josep Maria Jansà, Bernat Joan, Ermen Llobet, Joan Martínez Alier, Antoni Massaguer, Josep Maria Moragriega, Jordi Muñoz, Josep Maria Navarro, Lluís Parareda, Josep Puig, Natàlia Rey, Jordi Rovira, Blanca Serra, Enric Serra, Eva Serra, Isabel-Clara Simó, Jaume Soler, Enric Tàrrega, Toni Tulla, Jordi Vila, Ignasi Vila, Lluís Maria Xirinachs.

Un any abans de les Olimpíades

La foscor dels ideals olímpics

Falta un any perquè Barcelona esdevingui la capital olímpica. Perquè tot el treball de propaganda d'aquests anys es concentri en uns pocs dies, farcits d'actes i competicions. Els Jocs Olímpics han suposat ja una agressió a la vida dels barris i a la construcció d'una ciutat a l'abast dels grans inversors i de l'especulació més desenfrenada. Però en aquest article ens ocuparem més del propi significat dels Jocs, del rerafons dels ideals olímpics.

Quan en el segle passat el baró de Coubertin endegava el restabliment dels Jocs Olímpics, recuperant una tradició existent a la Grècia clàssica, els seus objectius anaven molt més lluny de qualsevol idea esportiva. De fet, la recuperació de les olimpíades sorgia íntimament lligada a l'aparició del més agressiu dels capitalismes: l'imperialisme. Els creadors dels Jocs moderns intentaven, en una primera etapa, construir un marc que permetés competir a les èlites polítiques, econòmiques i militars dels països més importants d'Europa i d'Amèrica del Nord, per millorar-ne la seva preparació física i, a la vegada, mostrar als seus propis pobles i a la resta del món, la seva superioritat en tots els aspectes. Així, aquests primers Jocs de l'època moderna constituïen una mena de demostració de poder i una manera de compartir noves tècniques entre els senyors del món.

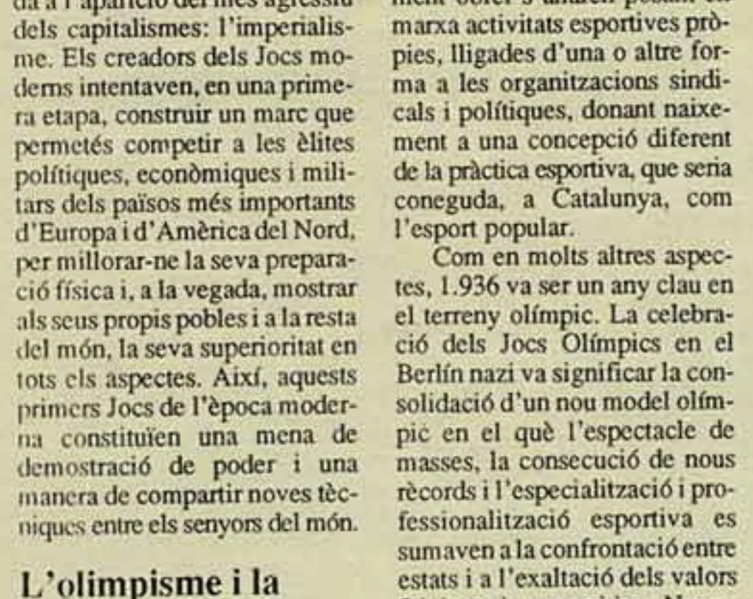
L'olimpisme i la generalització de la pràctica esportiva

Molt ràpidament, però, les necessitats de les guerres colonials i, molt especialment, les experiències de la Iª Guerra Mundial, portarien a la consciència les avantatges d'una certa generalització de l'activitat física i de la pràctica esportiva.

La necessitat d'uns exèrcits de lleva cada vegada més nombrosos i, al mateix temps, d'una mà d'obra àmplia i especialitzada, feia de l'activitat esportiva un instrument útil per la reproducció de la força de treball i de la carn de canó.

Al mateix temps, des de diversos indrets del propi moviment obrer s'anaren posant en marxa activitats esportives pròpies, lligades d'una o altre forma a les organitzacions sindicals i polítiques, donant naixement a una concepció diferent de la pràctica esportiva, que seria coneguda, a Catalunya, com l'esport popular.

Com en molts altres aspectes, 1.936 va ser un any clau en el terreny olímpic. La celebració dels Jocs Olímpics en el Berlín nazi va significar la consolidació d'un nou model olímpic en el què l'espectacle de masses, la consecució de nous rècords i l'especialització i professionalització esportiva es sumaven a la confrontació entre estats i a l'exaltació dels valors feixistes i competitius. No resulta, doncs, res estrany que la gent que propugnava un altre model esportiu intentés fer una alternativa a aquest espectacle; això era el que intentava ser l'Olimpíada Popular del juliol del 36 a Barcelona. Encara que la seva celebració fou avortada per l'inici de la guerra civil, aquesta Olimpíada intentava donar cabuda a múltiples formes d'expressió esportiva, evitant la competitivitat exacerbada, i cercava la participació de nacions oprimides i de pobles espoliats, donant cabuda també a la participació, sense límits, de les dones. La seva no celebració i l'èxit del model olímpic de Berlín, marquen la supremacia d'una generalització esportiva com la que patim avui.

Olimpisme i imperialisme

La generalització i universalització de l'olimpisme ha suposat el trencament i la pràctica desaparició de les tradicions esportives pròpies dels diferents pobles, especialment d'aquelles més lligades amb la pròpia cultura i amb la dimensió lúdica de l'esport. També l'afirmació dels estats en el terreny de la competició i la construcció d'una estructura internacional de l'esport, com la que coneixem avui: federacions fortament jerarquitzades i on la democràcia resta absent. Només d'aquesta forma és possible adaptar-se als esports codificats i reglamentats pel Comitè Olímpic Internacional (COI). Això ha implicat de fet una forma específica de genocidi cultural a nivell esportiu.

En el camp de l'olimpisme, la penetració imperialista no resulta gaire més subtil que en altres terrenys. Es tracta, en última instància, d'adequar l'esport a les sacrosantes lleis del mercat; és a dir, a la llei dels més forts, dels poderosos acaparadors de medalles i rècords. Tota la resta és redueix a una qüestió de marqueting. De vegades, a les autoritats esportives, i a través d'elles, els interessos que representen, els hi convé deixar algun forat obert al lluïment, gairebé sempre individual, d'algun representant del tercer món o de petits països, oferint així una certa compensació dels greuges acumulats i, a la vegada, obrint nous mercats a l'exportació de la competició olímpica. Aquests són els casos de proves com la marató, o d'altres considerades de segon ordre.

Després de la IIª Guerra Mundial, aquesta generalització de l'olimpisme coneix una nova extensió i, alhora, una certa transformació. D'un costat, les formes d'esport obrer i popular patrocinat per les organitzacions obreres, pràcticament desapareix i és absorbit per les institucions oficials lligades als estats. D'un altre, l'extensió de l'esport concebut com un espectacle condueix a un increment brutal d'un consumisme específic. Ja no són únicament els estats els preocupats pel foment de la competició esportiva, són també les multinacionals les encarregades d'utilitzar-la per tal de multiplicar fins a l'infinit les seves xifres de negoci. Los Angeles el 1.984, Seul el 88 i Barcelona el 92, són els màxims exponents d'aquesta nova realitat, encetada a Múnic el 1.980. Els Jocs Olímpics esdevenen ocasions pel negoci i l'especulació en tots els terrenys, a l'ombra d'un esport cada vegada més tecnificat i més allunyat del seu caràcter lúdic.

Olimpisme i esport

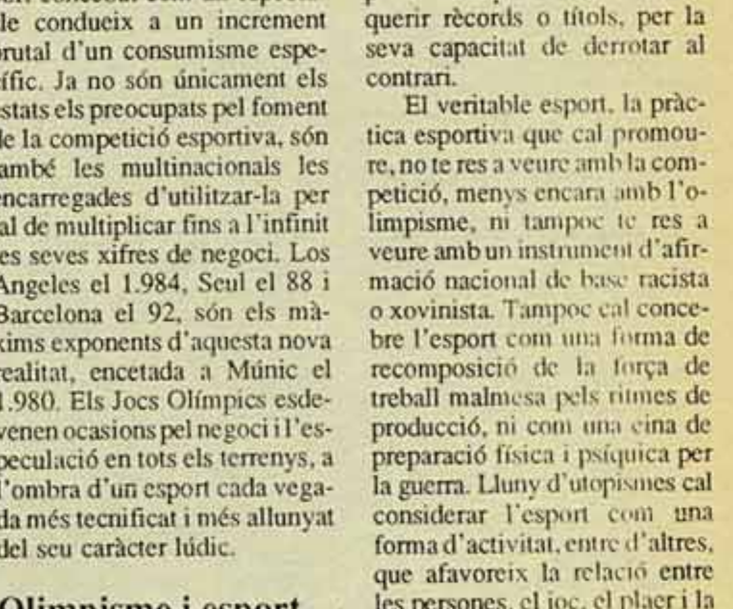
Però ni l'olimpisme és l'esport, ni la competició l'única forma de practicar-lo. Malgrat totes les mistificacions, l'esport és, per damunt de qualsevol altra consideració, una activitat lúdica i participativa, una forma de comunicació entre les persones. El seu paper i la seva justificació és justament la de procurar formes de plaer a les persones que el practiquen. És la d'ajudar al coneixement i la compenetració amb el propi cos i la relació amb altres i amb tot el que ens envolta.

No es tracta, doncs, de convertir als esportistes en màquines, en objectes de canvi, el valor dels quals ve determinat per la seva possibilitat de conquerir rècords o títols, per la seva capacitat de derrotar al contrari.

El veritable esport, la pràctica esportiva que cal promoure, no te res a veure amb la competició, menys encara amb l'olimpisme, ni tampoc te res a veure amb un instrument d'afirmació nacional de base racista o xovinista. Tampoc cal concebre l'esport com una forma de recomposició de la força de treball malmesa pels ritmes de producció, ni com una eina de preparació física i psíquica per la guerra. Lluny d'utopismes cal considerar l'esport com una forma d'activitat, entre d'altres, que afavoreix la relació entre les persones, el joc, el plaer i la comunicació de sentiments i afanys.

Si volem construir de nou una cultura alternativa a la societat actual, al mercantilisme i la insolidaritat, caldrà comptar des de l'inici amb un planteig renovat de l'esport, amb la promoció de pràctiques esportives fetes des d'una òptica com la descrita.

Joan Font

La Conferència sobre la Seguretat i la Cooperació a Europa

Democràcia, esperança per a la nova era

A la darreria del segon mil.lenni, els estats europeus de l'est i l'oest, a més dels EUA i el Canadà, enterren la guerra freda i fan una lloança a la democràcia com a únic sistema de govern. Els dubtes ens fan pensar si realment som davant d'un nou futur, i podem enterrar l'Orwell de 1984, o bé si la democràcia és l'esperança d'un demà que viu només en la utopia.

A la fi de novembre es reunien a París els estats membres de la Conferència sobre la Seguretat i la Cooperació a Europa (CSCE), composta per 34 estats de l'est i l'oest d'Europa més els EUA i el Canadà.

Aquests aprovaren una Carta que pretén ser l'ideari de treball per anar cap a l'any 2000, titulada "Una nova era de democràcia, pau i unitat".

La cimera s'emmarca dins els canvis apareguts a Europa en els últims temps, la caiguda dels règims de l'Europa Oriental i central, la unificació alemanya, i al món amb el nou ordre internacional establert ja abans de la guerra del Golf. Suposa la superació dels acords de Ialta i el final de la guerra freda i de la política de blocs, la qual cosa planteja un nou marc de relacions a Europa que superi els antics acords de "l'Acta final d'Hèlsinki" de 1975. Queda establert qui serà el que marcarà la pauta dominant, pel que fa a la primacia ideològica, política i militar. Les paraules de Bush a la base aèria de Maxwell, a l'estat d'Alabama ho confirmen quan diu: "mai abans a la història, el món seguia tan de prop l'exemple i les idees d'Amèrica, el nou ordre hi serà sota l'hegemonia dels EUA, perquè ara Amèrica és una religió". I fonamenta aquesta primacia en alguns principis com ara: "la democràcia i l'economia de mercat s'han de consolidar a l'Europa de l'est", "el president no pot estar sotmès al control del congrés", "l'aliança atlàntica continua com a principal garantia de la seguretat per a Europa", "cal evitar el desordre i la inestabilitat", amb clara referència a la disgregació dels estats assenyalant-la com el principal problema.

Carta de Paris: "democràcia, pau i unitat"

La Carta recull diversos postulats i és aproximadament un conjunt de declaracions d'intencions. S'hi estableix el que serà la política de Seguretat i Unitat, instaurant vincles de dependència amb els EUA, tinguts com a garantia per a la seguretat d'Europa, i la preocupació per la Mediterrània com zona de tensions; compromisos referents a la investigació i tecnologia, medi ambient, cultura, ensenyament...; declaracions per evitar la discriminació racial, la xenofòbia, així com la llibertat de circulació i drets per als treballadors immigrants legals; l'estructuració de la CSCE amb la constitució de diversos organismes, i la seva institució amb la creació d'un nou parlament, de caire consultiu compost per 245 membres. La Conferència acorda dues trobades per a l'any 1991: una fent referència a les institucions democràtiques i l'altra sobre minories nacionals.

Els motius que la Carta diu reflectir són "les esperances i il.lusions que els nostres pobles han abrigat durant decennis". Pel que fa als objectius diu pretendre "un resolt compromís amb la democràcia basada en els drets humans i les llibertats fonamentals, prosperitat mitjançant la llibertat econòmica i la justícia social i igual seguretat per a tots els nostres països". Fem un petit repàs d'alguns dels temes més remarcats:

–Democràcia. Drets humans: diuen que cal "edificar la democràcia com a únic sistema de govern de les nacions basat en la voluntat popular reflectida en eleccions lliures i justes", així com que "els drets humans i les llibertats estan garantits per la llei i el seu respecte és una salvaguarda contra l'excessiu poder de l'estat", i per últim "la democràcia es la millor salvaguarda per a la llibertat d'expressió i la tolerància".

--Minories nacionals: Afirmen que "la identitat ètnica, cultural, lingüística i religiosa de les minories nacionals serà protegida" i que les persones que "pertanyen a minories nacionals tenen el dret d'expressió, a desenvolupar lliurement aquesta identitat sense discriminació i en plena igualtat davant la llei". Fan referència al dret a l'Autodeterminació (al setembre s'havia acordat la unificació alemanya i perduraven les tensions al Bàltic) segons el que estableixen les NN.UU., supeditat, però, "a la integritat territorial dels estats". Diuen que les qüestions relacionades amb les minories nacionals només es poden resoldre dins un marc polític democràtic, amb clara referència a l'URSS.

--Llibertat econòmica: relacionen l'economia de mercat, el progrés i el sistema democràtic, en els termes de "l'economia de mercat constitueix un element essencial de les nostres relacions i ajudarà a la construcció d'una Europa de progrés", "la protecció del medi ambient és indispensable per a la prosperitat". "La llibertat, el pluralisme polític, les institucions democràtiques són elements necessaris en el nostre comú objectiu de desenvolupar l'economia de mercat".

Fins aquí el que diu la Carta. Del dit al fet... Les societats actuals sigui amb governs socialdemòcrates, conservadors, liberals... amb ple menyspreu fan servir cada cop mes l'abús de poder en totes les seves expressions, es refusa la diversitat, s'aguditza les diferències socials, s'accentua el racisme i la discriminació. Mancats de tot valor ètic i moral, ens condueixen cap a societats totalitàries, sota la careta de la llibertat, la democràcia, el progrés i el benestar social.

La seva "democràcia"

El seu fonament és la troballa de vincular democràcia i economia de lliure mercat, com dos elements indissolubles: atacar a la propietat privada és anar contra la llibertat i la democràcia.

La democràcia és utilitzada per reforçar el poder i aquest crea un entramat burocràtic que faci de sostenidor de les tensions, basat en la fal.làcia de la igualtat davant la llei. Lleis coercitives que retallen i controlen els drets individuals, involucrant el conjunt de la societat.

Sense negar de manera oberta l'ideal democràtic, el buiden de tota substància com en el cas de les minories nacionals: reconeixen l'existència, però no són permesos els drets polítics.

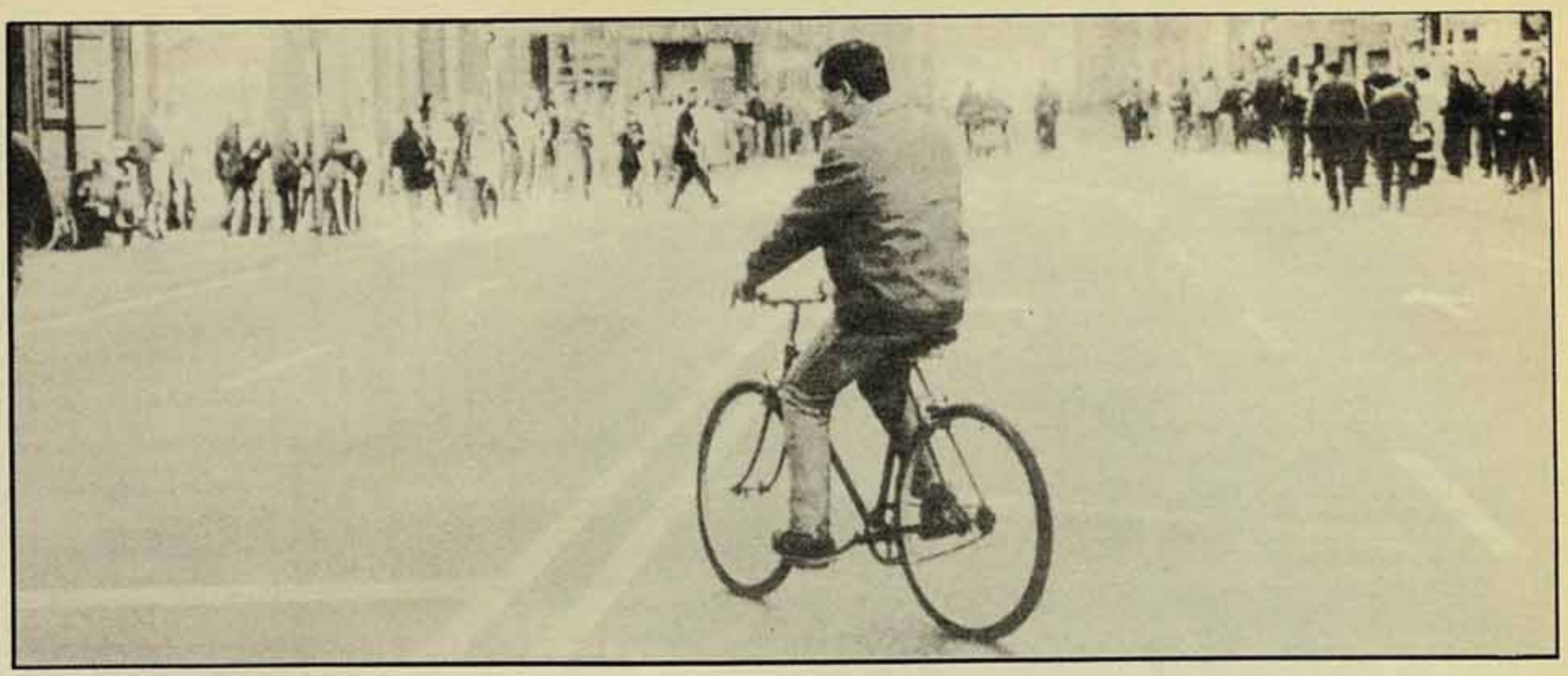
El pluralisme polític entès com l'existència de diferents grups que comparteixen els mateixos principis, però es disputen l'accés a l'administració de l'estat. La diferència rau en els ritmes i les formes d'aplicació. El sufragi universal és el mecanisme per determinar quin d'aquests grups accedirà al govern.

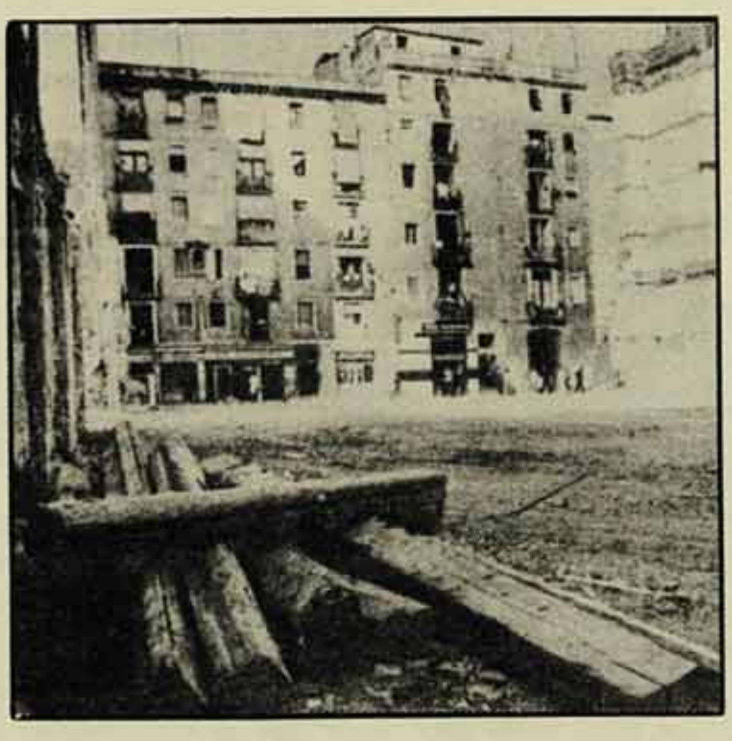
Fan servir la democràcia per legitimar un sistema en què la participació política i social a la pràctica sigui quasi inexistent, distanciar el sistema de representació política de la societat i concebre'ls com a ens separats, sostreure les decisions del control ciutadà allunyant-les del lloc on es produeixen, fer de les institucions la responsabilitat d'experts, restringint la participació i el seu camp d'aplicació a àrees cada cop més estretes. Esculpir una visió de la realitat que sota la cobertura de la defensa de la tolerància i la llibertat individual comporti la uniformització cultural, doni legitimitat a la discriminació, definir a les desigualtats com a lamentable i necessària conseqüència del creixement i el progrés.

L'economia inspirada en el neo-liberalisme (que no ha pogut fins avui dia eliminar, però si reduir, "l'estat de benestar") planteja que el mercat centra totes les relacions socials. La funció de l'estat és tècnica, ha de garantir les lleis del mercat, el mercat desenvolupa llavors la doble funció d'integració del sistema i integració social.

L'origen de les desigualtats socials es deu a la responsabilitat de l'individu, el que determina la desigualtat són els fac-

tors subjectius-, en general les qualitats personals, els valors dominants llavors són l'èxit, el poder i els diners.

L'estat s'assegura la lleialtat d'una classe en nom de l'interès general, però actua a favor de l'altra, el sistema garanteix d'aquesta manera la seva reproducció amb el consentiment social i no tant per la coacció. És el consentiment dels fets i resultats de la seva actuació el que preval.

La utopia democràtica

El convenciment d'una part important de la població desposseïda segons el qual aquest sistema és l'únic possible, fins i tot l'únic bo, i que les seves mancances són millorables, els fa pensar que tot és factible dins el sistema, tot hi és viable, amb les contradiccions i tensions socials, i amb l'alternança en el govern, el sistema millora i es perfecciona.

A poc a poc la democràcia es buida de tot contingut, sense participació i control. L'individu, la persona, és un fet individual tancat en si mateix al marge de qualsevol context social i col.lectiu, i fruit de les desigualtats socials, determinat pel poder. Tot fa pensar que ens trobem davant l'absència de perspectives de canvis profunds o radicals, i que avui no se'ns planteja un canvi de model de societat. La tasca sembla que és aprofundir en la democràcia i portar-la al camp de les lluites quotidianes, al conjunt de la societat civil.

En l'aprofundiment de la democràcia radical, plural i alternativa, es troba la possibilitat que l'esquerra que rebutja aquest sistema vagi guanyant capacitat d'alternativa.

La defensa de la democràcia no comporta per si mateixa una alternativa social al sistema establert. En aquest sentit es fa necessari entendre que la noció de drets democràtics només es pot exercir col.lectivament i amb igualtat real per a tothom. Anar desenvolupant el projecte alternatiu, amb un conjunt de propostes, omplir de contingut la democràcia és la feina més concreta.

L'estat i el poder en el seu conjunt són sinònims de submissió i subordinació. Quan més lluny és l'àmbit de les decisions, hi ha menys control i més poder. La participació és més viable quant més petit es l'espai o l'àmbit d'actuació, la descentralització no en l'aspecte merament administratiu, sinó en les decisions importants, ajuda a la reducció del poder i al control de l'activitat. Cooperació, coordinació, interdependència, compromís, però des de la base de la decisió sobirana a cada lloc, possibilitarien el desenvolupament de la diversitat individual i col.lectiva. Democràcia descentralitzada i tan directa com sigui possible. Concebre que les decisions han de ser preses per la immensa majoria mitjançant instàncies tan arrelades com sigui possible al terreny, i poder decidir sobre les necessitats i les solucions. La democràcia entesa com la negació a la subordinació, a fer-se amb el poder, i l'afirmació de conquerir la seva dissolució. És l'autodeterminació integral.

La democràcia no es pot entendre com una consigna, és molt més. Un ideari i una pràctica quotidiana arrelada al treball que fem a l'organització de què ens dotem i a les perspectives de futur. Un conjunt de components ètics i morals a més de socials i polítics.

Si volem que les coses es capgirin, cal la participació directa i permanent de sectors importants de la societat que de forma conscient i convençuda optin per aquestes transformacions. Sense incidència en els problemes que les persones es plantegen, sense la seva participació col.lectiva, no hi ha transformacions possibles.

Tornar l'individu al seu lloc. Reforçar la idea que com a persona individual té dret a decidir en la seva vida, a l'autodeterminació personal, i que com a persona social té la necessitat d'ésser conscient de la seva llibertat col.lectiva.

Millorar el present

Les persones creuen que viuen en societats democràtiques, obertes i plurals, però que aquestes tenen les seves mancances i cal millorar-les.

El nostre ideari, tant les propostes de treball com les perspectives de futur, han de lligar amb aquesta voluntat, encara que petita, de llibertat i democràcia, i aprofundir en la demostració de les limitacions irresolubles del sistema.

La democràcia ha d'arribar a tots els sectors, siguin treballadors/es, consumidors, usuàries, dones i homes, pobles i nacions. No es tracta únicament l'autogestió d'un sector de la societat, sinó d'una veritable participació de tots els subjectes als quals afecten les decisions. Les formes de democràcia hauran d'ésser plurals, atès que s'han d'adaptar a espais socials diversos. El pluralisme polític i social inclou no solament la diversitat de subjectes socials, també la diversitat de banderes i colors que permetin exposar les necessitats quotidianes de la població. Caldrà anar a la troballa, de veritat, dels punts d'entesa que permetin enllaçar projectes de transformació real al sistema establert.

Els sistemes d'organització, l'estil de treball, l'estructuració són importants per fer comprendre que no es tracta de limitar les llibertats sinó, al contrari, d'ampliar-les. Seria bo trobar, en els moviments i organitzacions alternatius, que les persones que hi volen participar ho puguin fer amb la certesa que les seves opinions són tingudes en compte, que poden incidir amb les decisions i que la seva presència ajuda a canviar la realitat.

No podem donar per bo que per canviar la societat hem d'utilitzar els mateixos mecanismes de que es dota el sistema: la jerarquització en l'estructuració i les decisions, les informacions i el treball compartimentat, el secret, la competència, el liderat...

La centralitat de la democràcia es troba a la base, les responsabilitats assignades pel col.lectiu han de ser elements de coordinació i gestió més que no pas de decisió.

Els ideals de la nova societat han d'anar filtrant-se des d'ara, sense esperar al futur. Incidir des d'avui en els valors del demà. No solament pensar que tenim la raó, hem de tenir la capacitat de mostrar amb la nostra activitat que és millor per a tothom i per un futur respectuós, tolerant i solidari encaminar-nos cap a un altre tipus de societat de democràcia real, participativa i igualitària.

Seny i rauxa per incidir en els valors de la fraternitat, igualtat, solidaritat, respecte de l'individu com la negació de la jerarquització i la submissió com a elements d'un món diferent, alternatiu.

És la negació de fer-se amb el poder, i l'afirmació de la seva dissolució. La democràcia des de la base per no anar gaire més amunt.

Ferran

Nota:
l'autor agraeix la paciència i les opinions d'en Carles Riera i de l'Enric Tello, que han permès millorar i comprendre millor alguns aspectes. Les mancances, evidents, són producte del que subscriu.

La llarga marxa d'una gran nació

Un nou desordre al Kurdistan

Hushyar Mariwan, vice-president del Comitè per la Defensa del Poble Kurd, ja és un conegut per les persones que llegeixen les nostres pàgines. En l'anterior número del "demà" varem fer-li una entrevista. Aquest cop li hem demanat que ens escribís directament sobre la situació del seu poble. Cal dir que les seves paraules estaven escrites en català.

Mai fins ara s'havia sentit parlar tant dels kurds i el Kurdistan. Dins del marc general dels "problemes de l'Orient Mitjà" -un calaix de sastre on ben poca gent sap i compren què és el que veritablement s'hi amaga- Kurdistan era, per a molts, un nom de ressonàncies mítiques, però buit de significat precís. L'opinió pública no semblava adonar-se, sense anar més lluny durant la Guerra del Golf, de la importància que juguen els kurds dins l'entramat de relacions i equilibris d'interessos en una de les zones més explosives del món. Els peshmergues -guerrillers kurds- semblaven no existir mentre, amagats a les muntanyes gelades de les fronteres turco-iraquiana, esperaven el moment per a donar el cop de gràcia a la maquinària bèl.lica de Saddam Hussein, un cop aquesta hagués estat destruïda per les "forces multinacionals". L'anomenada guerra "civil" que va seguir a la desfeta iraquiana de Kuwait, especialment intensa al Kurdistan i les províncies meridionals de l'Iraq, era de fet una catàstrofe tan anunciada com abans i després manipulada i dirigida pels interessos encara no prou esclarits de les grans potències internacionals i també les potències regionals.

Per què ara?

Un seguit de "no interferències", declaracions, vacil.lacions, pactes i converses per sota mà, una estratègia en definitiva molt calculada sota una aparença de confusió, han envoltat una maniobra de la qual, de moment, encara no es disposa de les dades suficients per a treure'n unes conclusions definitives. De sobta, després d'anys i anys de repressió sanguinària i després d'anys d'oblit i marginació per part de tothom, els kurds han saltat a les primeres planes dels mitjans de comunicació internacionals per causa d'un èxode massiu que corre el perill d'amagar, sota una reacció unànime d'ajut humanitari, la veritable naturalesa política del fen'men. Per què? Per què de cop i volta les televisions de tot el món s'omplen d'imatges de nens kurds morint deshidratats a les muntanyes? Per què ara i no el 1988 quan 300.000 kurds varen fugir també cap a Turquia i l'Iran? Moltes coses han canviat, sens dubte, i el problema kurd, una de les inestabilitats cròniques més greus de la regió, ha esclatat per fi en el terratrèmol que des de fa quasi un any somou les relacions internacionals.

El problema kurd -la lluita de 25 milions de kurds per aconseguir llur dret a l'autodeterminació- té per ell mateix un sentit prou clar, lligat en un començament al repartiment absurd que les grans potències feren de les ruïnes de l'Imperi Otomà. La repressió sovint sanguinària dels

qui es reparteixen el Kurdistan -Turquia, l'Iran, l'Iraq i Síria- ha determinat aquesta lluita tot i nodrint-la i manipulant-la a partir dels interessos polítics, estratègics i econòmics que conjunturalment regeixen les relacions entre els estats implicats. Sense oblidar llurs jocs de forces internes, els interessos d'altres potències regionals (Aràbia Saudí, Israel) i, per damunt, com a Senyor que manega els fils de les titelles, la "estructura superior" que imposen les relacions entre les forces imperialistes mundials. A partir d'aquesta malèfica nina russa, els camins poden arribar a ser realment insondables.

Després de la caiguda del mur

La caiguda dels blocs -"estructura superior" que regia la zona des de la Segona Guerra Mundial- ha portat a l'Orient Mitjà conseqüències encara imprevisibles. Els jocs d'aliances han canviat de cop i volta des del 2 d'agost de 1990, data de la invasió iraquiana de Kuwait, i els kurds s'han vist literalment xuclats pel desequilibri i la violència generades per la nova situació. Turquia, l'estat políticament més intransigent amb la qüestió kurda, guardià de l'OTAN davant la Unió Soviètica, estava lligada per un pacte de cooperació militar amb l'Iraq des de 1978, pacte nascut de l'interès comú en la repressió de la resistència kurda i que tingué una importància estratègica cabdal en la guerra Iran-Iraq. Amb les relacions progressivament deteriorades per causa de la construcció de les preses turques sobre l'Eufrates, la "laica i occidental" Turquia no va dubtar en renunciar als beneficis derivats de l'oleoducte de Yumurtalik -obert quan Síria va tallar el de Banyas- i alinear-se incondicionalment amb Occident mentre esperava compensacions molt més profitoses.

Síria, garant del terrorisme internacional, enemiga tradicional de l'Iraq i l'únic aliat àrab de l'Iran a la 1ª Guerra del Golf, ha trencat el seu aïllament a canvi d'un silenci de ferro sobre el Líban i dels beneficis que li comporta convertir-se en protectora militar, amb Egipte, de les monarquies petroleres. La Lliga Arab ha demostrat definitivament la ficció de la seva existència i ha esclatat, incapaç de fer front als interessos diversos dels seus components.

L'Iran ha jugat intel.ligentment la carta de la neutralitat per tal de trencar el seu aïllament cara a reconstruir el país i emergir de nou com a superpotència regional, un cop eliminat el seu enemic més perillós i proper. Els kurds, que tradicionalment s'han vist obligats a dissenyar llur estratègia a cavall de les relacions dels altres, modificaven també les aliances aquests darrers mesos, davant d'una tempesta de la que s'havia de treure tot el profit possible, però de la que, com de costum, n'ha resultat un dels màxims perjudicats malgrat la seva expressa neutralitat en el conflicte.

La doble estratègia del FNK

El Front Nacional del Kurdistan d'Iraq (FNK), que des de 1988 agrupa les principals formacions polítiques kurdes iraquianes, ha elaborat des de l'agost una doble estratègia: primer, una aliança amb la resta de l'oposició iraquiana -islamistes xiïtes, nacionalistes àrabs nasserians, l'ala esquerra del Baas, comunistes- per tal de lluitar conjuntament per l'enderrocament del règim de Bagdad i l'establiment d'un govern provisional de coalició que prepararia eleccions lliures i elaboraria una nova constitució democràtica que garantís, en el cas kurd, una autonomia seriosa pel Kurdistan dins d'un Iraq federat; i segon, un intent d'aconseguir garanties internacionals per a l'esmentada autonomia. El vist-i-plau de Turquia, oposada de sempre a concedir cap mena de dret específic als kurds fins i tot més enllà de les fronteres de la república, era indispensable. No cal recordar que Turquia, amb la meitat de la població kurda dintre de les seves fronteres, ha tingut sempre i continua tenint un paper cabdal pel que fa a la qüestió kurda. Determinats elements de poder de la República Turca han vist renéixer aquests darrers mesos la possibilitat d'annexionar-se d'alguna manera l'antic vilaiat otomà de Mossul -en línies generals, Kurdistan d'Iraq- que mai han deixat de reclamar, en funció sobre tot de la seva immensa riquesa petrolera. Un Kurdistan autònom al nord de l'Iraq, "protegit" per Turquia, asseguraria un control occidental directe dels pous de petroli de Kirkuk. El problema principal estaria en l'efecte expansiu que això tindria pels 13 milions de kurds de Turquia, pels qui la "concessió" de derogar la llei que prohibia parlar kurd al carrer no sembla res més que una mesura hipòcrita determinada per interessos momentanis i potser per alguna que altra pressió exterior sobre Turgut Ozal. L'Iran hauria acceptat la idea a canvi d'estendre la seva àrea d'influència pel sud, on s'hi troben -no es pot oblidar mai- les ciutats santes de la xiïa: Najaf i Kerbela. Tota aquesta entesa no ha convingut, però, a d'altres implicats.

El conflicte es traslladа al nord

El perill de libanització de l'Iraq amb un possible ensorrament del govern de Saddam Hussein, i la manca d'un recanvi que garantís la "unitat nacional", han portat als Estats Units a col.laborar, mitjançant una molt ben calculada no-intervenció en els afers "interns" iraquians, en l'aixafament i genocidi dels kurds i dels xiïtes. Un govern

L'"ajuda espanyola" al Kurdistan

democràtic a l'Iraq, al marge de la libanització, suposaria una majoria xiïta a Bagdad que l'Aràbia Saudí no estaria mai disposada a tolerar. El silenci que envolta la massacre comesa a l'Iraq meridional és la prova ben clara de que l'objectiu primordial de la no-intervenció era, per "suggerència" d'Aràbia Saudí i potser fins i tot de Kuwait, impedir a qualsevol preu una teòrica expansió de la influència iraniana cap a l'oest. El govern de Rafsanjani ha rebut inclús serioses amenaces per part americana respecte a una possible intervenció de l'Iran en el conflicte.

L'atenció ha estat desviada expressament cap al nord, a l'èxode de dos milions i mig de kurds fugint de la Guàrdia Republicana cap a Turquia i l'Iran. Potser els kurds puguin sortir-se'n beneficiats, però de moment l'afer agafa progressivament tons més confusos. La desestabilització interior que puguin causar més de mig milió de kurds iraquians a Turquia ha fet reaccionar de pressa i corrents a Turgut Ozal, qui ha suggerit fins i tot la creació d'un enclau de les Nacions Unides al nord de l'Iraq. Europeus i americans, que intenten colgar el problema polític de fons que suposa l'èxode kurd amb programes d'ajut humanitari, i que varen ignorar sobiranament l'èxode que es va produir el 1988 per les mateixes causes d'ara, han corregut a rentar-se la cara tot i enviant forces militars a la regió. Aquestes forces, aparentment en missió "humanitària", intenten fer tornar a casa els kurds refugiats a les muntanyes frontereres amb Turquia, oblidant que a l'Iran n'han fugit el doble. Nacions Unides s'ha revelat un cop més inútil. El perill d'un vet soviètic o xinès a les idees de Turgut Ozal i John Major, sense comptar l'oposició israeliana per qüestió de possibles paral.lelismes, han afavorit una intervenció directa que posa en evidència els mecanismes reals d'actuació que posseeix la comunitat internacional. Però si es tracta tan sols de propaganda o de treure-li el mort a Turquia -o bé hem de pensar en alguna altra maniobra amagada?-, continua essent un misteri.

Un acord polèmic

El principi d'acord entre líders del FNK, encapçalats per Jalal Talabani, i Saddam Hussein ha afegit més confusió encara. Moguts per la situació desesperada i conscients de la debilitat internacional del règim de Bagdad, els dirigents kurds han intentat treure de Saddam promeses d'autonomia a partir de l'acord de l'11 de març de 1970, que inclou també la província de Kirkuk. Saddam necessita també un rentat de cara i no ha dubtat en prometre tot allò que després mai complirà. Les negociacions, no obstant, han provocat una crisi interna al FNK i les crítiques i l'estupor de la població kurda, a més de l'oposició frontal dels dirigents xiïtes. Tampoc des d'Occident es veuen amb molt bons ulls. No sembla que els intents d'acord puguin anar gaire més enllà. Les promeses de democràcia de Saddam tenen la mateixa credibilitat que els seus missatges a favor de la "jihad" durant la guerra, és a dir, cap. I els kurds saben molt bé que no hi ha cap possibilitat de solucionar mínimament llur problema mentre el Baas sostingui el poder a l'Iraq. La instal.lació de tropes occidentals al Kurdistan podria estar destinada a crear una regió autònoma "de facto" que desestabilitzés encara més el govern iraquià, centrés el nucli del problema en una zona per tal d'evitar un esclat de la qüestió dintre de Turquia, i permetés l'establiment de bases de vigilància a la regió. Turgut Ozal ha denunciat que els americans estan armant els kurds. Això podria confirmar els supòsits anteriors, però també indicaria que alguna cosa els va malament als turcs.

Turquia intenta conservar el seu paper estratègic a la regió un cop acabada la guerra freda, però potser les seves exigències són excessives. La crisi econòmica i greus problemes socials i polítics tampoc li permeten de jugar a l'alçada que li agradaria, i encara hi han altres qüestions importants que no cal oblidar, com ara l'afer de Xipre i les tensions amb Grècia, darrerament intranquil.la per causa de la carrera armamentística de la seva poderosa veïna. Tot això són factors que també influeixen de retruc al Kurdistan.

Per acabar, assenyalem el perill de que les grans potències adoptin al Kurdistan una solució de pedaç destinada a mantenir un focus de tensió que permeti continuar amb un control de la regió a partir d'un desgast interior. Els estats implicats han necessitat sempre del problema kurd per a desestabilitzar-se un a l'altre, conscients alhora de que l'única solució seria reconèixer el dret inalienable del poble kurd a la seva autodeterminació. I, per suposat, els Estats Units i els seus aliats deuen estar més interessats en alimentar el foc que no pas en apagarlo. Aventurem que, fins i tot, un Kurdistan semi-independent al nord de l'Iraq i protegit per Occident podria exercir de vigilància continuada davant l'Iran, separant-lo del seu aliat conjuntural, Síria. El preu a pagar a Turquia es podria estar discutint. Però, en qualsevol cas, això no suposa cap solució al problema kurd, necessitat d'una visió molt més global i àmplia. Encara que sigui ingenu formularho, el Kurdistan és un i el problema, per tant, un de sol també.

Els kurds no senten com a seves les fronteres que ells no varen dissenyar.

Hushyar Mariwan

Cuba en una situació difícil

L'escanyament de la revolució

A partir de l'agost del 1.990, la direcció castrista a declarat l'illa en un "període especial en temps de pau", el que no deixa de ser un eufemisme per descriure la pitjor de les situacions a les que s'enfronta la revolució cubana en els seus trenta dos anys d'existència. Per conèixer millor la situació econòmica i social de Cuba avui, hem extractat un article de Janette Habel publicat en el nº 328 de l'edició francesa de la revista "Inprecor" del 25 d'abril del 1.991.

El desenvolupament econòmic de Cuba, programat fins l'any 2000, en el marc de la pretesa divisió socialista del treball, s'ha posat totalment en qüestió. Fonamentada sobre els lliuraments de petroli garantits per l'URSS, la industrialització ha de recolzar-se en especialitzacions estretes: els derivats de la canya de sucre dels que el potencial industrial resulta força important; el desenvolupament de la biotecnologia, estimulat per les adquisicions cubanes en el terreny de la salut, com n'és testimoni el descobriment de la vacuna contra la meningitis B; la fabricació d'elements de microinformàtica (en combinació amb l'ex-República Democràtica Alemanya); la modernització de les centrals sucreres; posar al dia tecnològicament les refineries del níquel.

Fidel Castro a la festa del 1er. de Maig

La prospecció petrolífera i la construcció d'una central nuclear havien de preparar les condicions per permetre a Cuba superar el seu handicap més pesant: la pràctica absència de recursos energètics, el que posa al país en una situació de dependència que la producció sucrera no pot compensar en un context internacional caracteritzat per la fragilitat dels preus de les matèries primeres. Fins el 1.989, Cuba ha escapat de les conseqüències d'aquesta situació del mercat mundial, mercès a l'ajuda de l'URSS, que, sense cap dubte, ha estat decisiva a nivell econòmic, tot i que això ha estat més complex i contradictori del que normalment es diu. Tota disminució en el lliurament de petroli comporta immediatament una desorganització dels transports i del treball, que te conseqüències en el terreny industrial, però també sobre la producció alimentària i l'aprovisionament d'una població urbana en les seves dues terceres parts.

Un retrocés temporal?

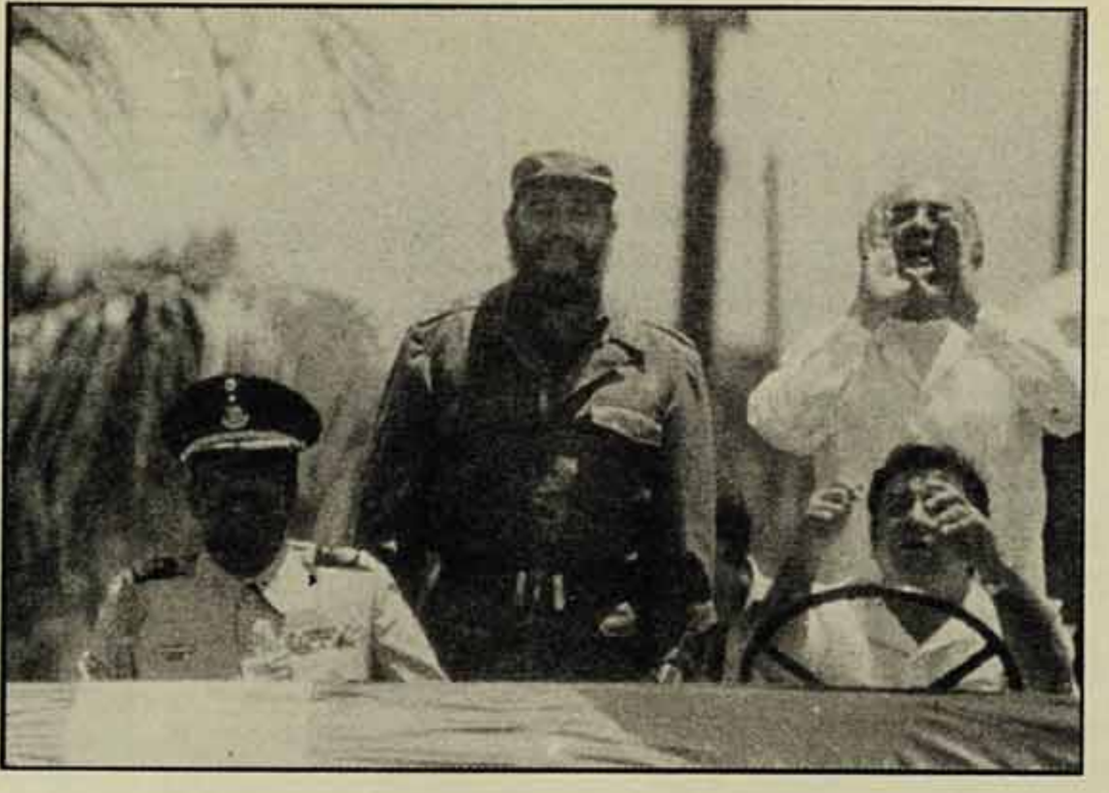
Elaborats durant vuit mesos de discussions, quan la inquietud dels cubans arribava al límit, els protocols d'acord entre Cuba i l'URSS, signats el 29 de desembre del 90 a Moscou, han tancat provisionalment les negociacions iniciades el maig del mateix any. Els acords cobreixen únicament l'any 1.991; negociacions ulteriors hauran de permetre de precisar els nous mecanismes que regiran les

futures relacions econòmiques i comercials. Aquestes incerteses provenen, segons Ricardo Cabrisas, ministre cubà de comerç exterior, (Granma, 3/2/91), del fet que, ni el pla pel 1.991 ni el pressupost de l'URSS havien estat aprovats encara.

Finalment, l'URSS ha acceptat de comprar 4 milions de tones de sucre al preu preferent de 0,24 dòlars la lliura; un preu inferir al de l'acord precedent, però dues vegades més elevat que l'actual preu del mercat. Els lliuraments de petroli seran de 10 milions de tones, incloenthi els derivats, el que suposa 3 milions de tones menys que abans, a 20 dòlars el barril, el que, en l'actual situació, no suposa cap millora respecte del mercat mundial. El cost del transport anirà a càrrec de Cuba, pagant-ho també en divises.

La mesura política més imprevista te a veure amb el pagament del deute cubà respecte de l'URSS, un deute del que Fidel Castro confiava que seria anul.lat. Aquest deute s'estima que és d'uns 15.000 milions de rubles i a de ser retornat, també en divises, a partir del 1.992 amb una taxa de canvi encara desconeguda.

En aquest marc, els anys 90 semblen arribar amb els auspicis més foscos.

Restriccions i racionament

Cuba es beneficia d'un fort potencial agrícola. Tot i així, i malgrat els progressos realitzats, la seva producció no és suficient per alimentar a la població. Això és el resultat de la prioritat establerta als cultius per l'exportació, a la insuficiència dels rendiments, especialment a les explotacions estatals, al pes de les importacions i al cost energètic de la mecanització de la collita de canya sucrera i de la modernització de l'agricultura. En aquest terreny també, la dependència externa i les opcions polítiques i econòmiques costen cares. Les importacions de productes alimentaris s'han reduït, el que pesa sobre l'aprovisionament de la població i sobre el consum urbà, a La Habana particularment, on hi viu el 20% dels cubans.

Les mancances de l'any 1.990 han alertat tot el país: els retards en els lliuraments de gra soviètic han produït penúries de pa i l'absència de gra per alimentar l'aviram s'ha traduït en una important baixa de la producció d'ous, que s'han racionat a quatre o cinc per setmana. Els pollastres búlgars o la cervesa txeca no han arribat i s'ha disminuït la quantitat d'arròs importada, tot i tractant-se d'un element bàsic d'alimentació.

Certament els cubans no pateixen fam, d'una part perquè la llibreta de racionament garanteix una alimentació de base poc variada però suficient per totes les persones i, de l'altra, perquè prenen un àpat per dia en els centres de treball, les escoles, etc., que disposen de les seves pròpies xarxes d'aprovisionament. La situació esdevé més difícil en la mesura que les restriccions es combinen amb forts problemes de distribució, que fan de la vida quotidiana un trencaclosques de vegades insuportable.

Però el símptoma més significatiu de l'agravació de la situació és el control sever de la distribució de medicaments, anunciada pel govern el mes de març d'enguany. La venda de nombrosos medicaments en les farmàcies públiques serà reduïda, les receptes mèdiques individuals controlades i les prescripcions essencials es faran en els hospitals. El preu de certs medicaments augmentarà per evitar el consum superflu. Quan es coneix l'orgull de Cuba sobre el seu sistema de salut, un dels més avançats del tercer món, no pot menys que sorprendre la magnitud de la crisi que aquestes mesures indiquen.

Cuba ha de preparar-se per "la pitjor de les situacions econòmiques", advertia Fidel Castro el 17 de febrer. "Hem de guanyar temps en aquesta primera etapa del 'periode especial' i preparar-nos per la segona i la tercera etapa". Aquesta tercera etapa pot desembocar, en el pitjor dels cassos, en el que ni tan sols l'actual acord amb l'URSS fos respectat, en la instauració d'una mena de comunisme de guerra en temps de pau. Per evitar-ho, la direcció cubana treballa per l'extensió dels seus intercanvis econòmics amb Xina i l'Amèrica Llatina, pel creixement del turisme, per la instal.lació d'empreses mixtes amb empreses europees i pel força hipotètic acabament del bloqueig nord-americà.

Mentre, cal preparar-se pel pitjor, economitzar en tots els terrenys, especialment en l'energètic i guanyar temps.

Un mar de problemes

Teòricament, Cuba, després del trencament dels seus lligams amb Europa Oriental, hauria de reinsertar-se en el marc geopolític al qual pertany: el continent latino-americà. En la pràctica les relacions comercials a aquest nivell existeixen, però són força limitades. Els propis països latino-americans es troben fortament endeutats i la pressió del bloqueig americà resulta molt forta.

En aquest marc, la política econòmica es defineix dia a dia. La tendència sembla desenvolupar-se cap a la descentralització: les empreses cubanes de comerç exterior disposen d'una major autonomia respecte dels ministeris, i la Cambra de Comerç de Cuba haurà de jugar un paper més important en els intercanvis amb l'exterior.

Però el problema essencial és el de saber si aquesta descentralització es farà realitat també en el terreny social i en el polític. Dit d'una altra manera, si els poders de control i de gestió seran atorgats a les empreses i en el marc local, en una situació en la que la centralització burocràtica agreuja la penúria i exaspera la població. En l'agricultura, la necessitat de restablir els mercats lliures i d'estimular els pagesos privats, apareix, al menys a La Habana, com una exigència amplament compartida. Les desigualtats provocades pels mercats lliures han justificat la seva prohibició, però cal preguntar-se si les desigualtats del mercat negre serien preferibles... S'ha volgut combatre l'enriquiment dels pagesos i dels intermediaris, però el desenvolupament d'una economia subterrània afavoreix, segons un informe del Dr. Fernando Barral publicat a La Habana a l'abril del 1.990, "un veritable procés de capitalització mercès als creixents beneficis comercials".

En aquest mateix informe, F.Barral posa en evidència "el creixement continuat de les activitats delictuoses en el país, tant si s'aplica una severa política penal, com si es despenalitzen els delictes", i el perill existent en la utilització del Codi Penal "de reduir a fets individuals els fenòmens socials". Barral estima que tres sectors de la població estan implicats en la recerca de beneficis il.legals: "Un grup marginal o antisocial (...) que la repressió penal tendeix a reforçar; una capa d'empleats i de funcionaris corruptes que són delinqüents 'de funció'; una capa neo-burgesa formada pels intermediaris, els comerciants il.legals i les restes de l'antiga petita burgesia", els trets comuns dels quals són que "no estan disposats a renunciar als seus propis interessos (...) En la mesura en que aquests interessos són contraris als de la revolució, configuren un grup social potencialment perillós que, en una conjuntura favorable (...) podria provocar un moviment polític espontani els riscos contra-revolucionaris del qual són considerables. (...) Al nostre entendre, no està exclòs en l'avenir que el conjunt d'aquests delinqüents adopti actituds polítiques negatives que podrien desembocar en moviments espontanis contra-revolucionaris. El perill seria encara més gran si, en aquest moment mateix, grups d'intel.lectuals els ajudessin a prendre consciència del què són realment i dels seus interessos comuns; si els arribessin a convèncer de que les institucions revolucionàries els són hostils i si es reuniren per donar-los un programa i uns líders".

En aquest context explosiu es prepara el IV Congrés del Partit Comunista Cubà, que segons molta gent hauria de serne una "refundació", però la data concreta de la seva celebració, dins del 1.991, encara no s'ha anunciat.

Janette Habel

Sobre un pacte que volen i no poden fer (de moment)

La competitivitat que s'acosta

Hem demanat al nostre amic Albert Recio que ens escribís la seva opinió sobre això que, des de fa més de 20 mesos, govern, partits, sindicats, patronal i periòdics en venen parlant: la competitivitat.

Un dels eslògans més repetits durant els darrers temps pel govern i la cúpula patronal és el de la necessitat d'un pacte de competitivitat. Ningú avança molt bé en què consistiria, malgrat sí està clar que pensen amb la moderació salarial (o sigui, la pèrdua, o la congelació, del poder adquisitiu dels salaris) com a eix central del pla. Plantejades així les coses, el pacte de competitivitat es planteja com un simple retorn a la vella política de pactes que consistia, quasi sempre, en la congelació salarial a canvi de res.

És evident que hi ha bastant d'això. La imaginació dels senyors Solchaga, Rubio, etc. no va més enllà de considerar que el control dels salaris és el camp d'intervenció essencial de la política econòmica, i tracten de posar-ho en pràctica en totes les ocasions. Lògicament amb l'aplaudiment entusiasmat dels empresaris als qui tan bé els hi ha anat aquesta política. El problema està en què, ja des d'abans del 14-D, aquesta política no ha estat possible degut al rebuig dels treballadors i sindicats a seguir participant en uns pactes que acabaven convertint-se en xecs en blanc. Per això, els qui insisteixen en aquesta política salarial es veuen en la necessitat de vestir la mona amb un altre embolcall per intentar colar-ho.

Però hi ha una dificultat: malgrat que la idea d'un nou pacte és només propaganda, està presentada amb la justificació d'un problema real. Efectivament, em refereixo el dèficit de la balança per compte corrent. Qualsevol estat que manté relacions comercials amb l'exterior té un moviment d'ingressos i pagaments que es reflecteixen en un document comptable que explica quina és la situació. En el cas de l'estat espanyol, els pagaments dels productes importats superen abastament els ingressos de les exportacions. Aquest desequilibri no ha deixat d'augmentar durant els darrers anys, i ha arribat a representar l'any 1990 més del 7% del Producte Interior Brut (7 de cada 100 pessetes d'allò que aquí és consumit, prové de l'exterior). Aquest dèficit és compensat, en part, per altres ingressos (especialment els provinents dels turistes), però fins i tot tenint en compte aquests, el dèficit està situat en més del 3%: un dels més grans del món.

Davant d'aquesta situació, un pot pensar que això només és incumbència del govern i dels capitalistes que, al cap i a la fi, són els qui dirigeixen l'activitat econòmica i, per tant, els qui han provocat aquesta situació. Però això suposa perdre de vista que aquesta situació afecta la classe obrera, que és la que finalment acabarà pagant els plats trencats si el dèficit actual no es resol.

A curt termini, aquest dèficit suposa que una part de l'ocupació creada pel creixement econòmic dels darrers anys s'ha creat a l'exterior. Aquesta és, sens dubte, una de les raons que expliquen la causa per la qual el volum d'atur és més gran aquí que fora. A curt termini, també, aquest dèficit s'està pal.liant amb l'arribada de capital estranger atret pels alts beneficis obtinguts, no només a les empreses productives sinó també en inversions de borsa i en el sistema financer. El manteniment de baixos salaris i, per tant, d'alts beneficis, és un medi per reequilibrar la balança de pagaments que cau sobre les nostres espatlles. A llarg termini, si el dèficit s'acumula any rera any, arribarem a una situació perillosa que possiblement acabarà amb una restructuració salvatge forçada no només pel govern, sinó per les institucions del capitalisme internacional (des de la gran banca internacional fins el Fons Monetari Internacional o la Comunitat Europea). La situació actual és molt perillosa i, pactes de competitivitat al marge, no és una pura invenció del Ministre d'Economia.

El què passa és que l'anàlisi oficial amaga les veritables raons d'aquests problemes. Potser per tal de buscar alternatives, el primer que cal fer és tractar d'explicar el perquè hem arribat on estem.

Els problemes de fons

Els problemes de la Balança de Pagaments no són nous, però sí s'han agreujat molt. El creixement del dèficit no pot entendre's si no es lliga a l'estructura econòmica del país, al procés d'integració a la CEE i a la política econòmica dels darrers anys.

En una economia internacionalitzada (on hi ha moviments entre estats), la situació de cada país depèn de la seva capacitat tecnològica i del seu desenvolupament productiu. L'economia espanyola ha experimentat sempre uns problemes que s'expliquen fonamentalment pel baix desenvolupament tecnològic. Això fa que, sempre que l'activitat econòmica s'anima, creixen les importacions de bens d'equip (maquinària) i bens de consum sofisticats. Al mateix temps, com es tracta d'una economia malversadora d'energia, es veu obligada a importar més i més productes energètics. En canvi, els productes fabricats aquí tenen menys sortida exterior. Aquests problemes són el resultat de la preocupació que ha guiat els capitalistes espanyols: l'obtenció ràpida de beneficis basats en els baixos salaris, la protecció estatal i la falta de control de l'activitat especulativa.

En els darrers anys aquests problemes s'han agreujat per dues raons. Una és la creixent obertura exterior. Les empreses espanyoles han competit amb els grans conglomerats internacionals que han jugat totes les cartes possibles per tal de menjar-se el pastís d'un mercat de 40 milions de persones. No només exportant productes sinó mitjançant un procés de compra d'empreses que ha tendit a desorganitzar, encara més, la situació. Per exemple, les empreses automobilístiques han decidit importar tots els vehicles d'alta cilindrada i gran part de l'equipament, mentre què aquí han practicat una política de reducció de plantilla i forçat la crisi d'una part del sector auxiliar. La internacionalització econòmica, així com la construcció de la CEE, està augmentant les desigualtats territorials.

La segona raó es que, per acabar-ho d'adobar, el sector públic ha tingut una política nefasta en varis aspectes. 1) Ha afavorit la venda, sense cap tipus de control, al capital estranger. 2) Ha desmantellat el sector industrial públic, amb l'excepció de la indústria d'armament que produeix més mals que bens (només serveix per exportar al Marroc, Turquia, l'Iraq...). 3) Ha deixat al "mercat" la iniciativa, mentre què al mateix temps ha facilitat tot tipus d'activitats especulatives, com ho demostra l'actual desastre en matèria d'habitatge i urbanisme. 4) Ha promogut la precarietat de l'ocupació (s'ha destruït ocupació fixa, i l'ocupació temporal és ja un terç de l'ocupació total, el més gran d'Europa) la qual cosa va en contra de fomentar la qualificació laboral.En resum, la combinació de l'acció del mercat (les empreses multinacionals especialment) i d'un govern obsessionat per aquest mercat, és el que ha propiciat una greu situació que acabarem pagant els demés.

Quina política desenvolupar?

Estem davant d'una situació difícil per a la intervenció d'esquerres. És evident que no han d'estalviar-se esforços per tal d'explicar l'arrel dels problemes -el procés d'internacionalització del capital, la política insensata del govern i el caràcter depredador del capitalisme espanyol- ni en defensar un model social en el qual les necessitats de la majoria estiguin per davant dels imperatius d'una pretesa "racionalitat" impersonal del mercat.

Però aquesta crítica ideològica possiblement serà insuficient per tal de desenvolupar, a curt termini, uns fronts de lluita adequats que impedeixin que la pressió del mercat exterior acabi amb un nou desastre social en forma de desocupació, precarietat de l'ocupació, marginació laboral de la dona, etc.

Per això apareix com a necessari avançar algunes idees d'acció que permetin alguns punts d'arrencada. Existeixen quatre línies d'acció que haurien de prendre's en consideració. D'una part, propiciar el desenvolupament d'una activitat pública orientada a vertebrar l'estructura productiva, a impulsar activitats productives amb efectes a llarg termini i a enfortir l'empresa pública, vist el fracàs de la iniciativa privada en propiciar un desenvolupament equilibrat. En segon lloc, una política de productivitat basada en la qualificació i l'estabilitat laboral en contra de l'actual procés de precarització i potenciació d'activitats de curta volada. En tercer lloc, una política d'ocupació basada en la promoció de les activitats d'utilitat social que no només satisfan les necessitats mal cobertes (per exemple, l'atenció a les persones d'edat avançada o amb problemes de salut, l'educació diferencial, etc.) sinó que són les menys afectades per la competència exterior. I finalment, la reconversió ecològica de l'economia orientada no només a reduir els alts nivells de depredació ambiental, sinó a propiciar pautes de consum més racionals (i menys exposades al control de les multinacionals).

Són qüestions d'indubtable complexitat que exigeixen una notable tensió política i intel.lectual, però que poden tornar a plantejar la iniciativa del costat dels treballadors i no del complex financer-internacional que ara ens domina. En qualsevol cas, es tracta d'obrir un ampli debat entre el propi moviment obrer. Un debat en el qual es tinguin en consideració, a la vegada, els aspectes pràctics i ideològics-culturals de la qüestió.

Albert Recio

Un sindicat d'homes i de dones

CC.OO. i les dones

El passat 9 de maig va celebrar-se la Conferència "CC.OO.: un sindicat d'homes i de dones". L'assistència va ser de 300 persones, la majoria de dones. Prèviament, les secretaries de la Dona del sindicat havien desenvolupat un bon treball.

Aquesta conferència és un primer pas, i no petit, per aconseguir fer un sindicalisme que incorpori una política i una acció dirigides de forma específica a les dones.

Un dels elements a destacar és l'alt percentatge de dones presents a la Conferència, fet poc habitual a les trobades de CC.OO. Una explicació d'aquesta participació inusitada de dones és, a més a més del tema tractat, que les delegacions de les federacions i dels territoris van optar per escollir més dones que homes.

El document presentat va tenir un procés de discussió prèvia amb resultats desiguals. Allà on hi ha secretaries de la Dona, la discussió ha estat més gran. Malgrat l'absència significativa d'una bona part del Consell Nacional de la CONC, pot afirmar-se que els textos aprovats formaran part de l'orientació dels documents que s'aprovaran definitivament en el proper congrés de la CONC, que serà a la propera tardor.

Quatre grups de treball

La Conferència va dividir-se en quatre grups de treball: Negociació Col.lectiva, Temps i qualitat de vida, Organització del sindicat i Ocupació. A tots ells, la discussió va fer-se a tres nivells: les causes de la realitat, els objectius i les mesures per fer-los efectius.

Com a totes les cròniques d'aquest tipus, és difícil reproduir el conjunt dels debats, però sí que voldria assenyalar alguns dels elements que em semblen més importants.

Un dels debats que va repetir-se en tots els grups de treball va ser la reflexió sobre el binomi treball productiu/treball reproductiu. Binomi molt arrelat al gènere femení i molt oblidat pel sindicalisme. Un binomi que té força implicacions en la determinació i la valoració dels rols dels gèneres, en la incorporació de les dones al món del treball assalariat i en la seva posterior concreció.

Possiblement, la Conferència no va avançar molt respecte a reflexions anteriors de les secretaries de la Dona, però sí ha estès aquestes reflexions dins del sindicat molt més enllà del marc d'aquestes secretaries. Perquè malgrat fa temps que les secretaries de la Dona ens referim a la necessitat de considerar les dones com un grup específic (ja que la problemàtica que patim també ho és) això no era assumit pel conjunt del sindicat. I ara pot començar a ser patrimoni de CC.OO.

Un altre tema de debat molt relacionat amb l'anterior va ser el del temps i qualitat de vida. Generalment es parteix de la divisió del temps en: treball assalariat, descans i oci. Però aquesta divisió oblida el temps dedicat a la reproducció, temps emprat per les dones en la majoria de casos.

Fins aquesta afirmació va haver-hi consens, però molts interrogants van seguir oberts: el conjunt del treball reproductiu ¿pot ser substituït per serveis socials? Quin paper juga la reivindicació del repartiment de les tasques domèstiques entre els homes i les dones?

La cura dels altris, ¿és un valor de les dones que l'hem de considerar positiu pel conjunt de la població? Hem de reivindicar-lo, per tant?

La participació de les dones

Les dones participen en les tasques del sindicat? Aquest va ser un altre tema a debat. Entre la gent present a la Conferència, es respirava un cert ambient per canviar les coses, els estils de treball. L'acumulació de tasques i, per tant, de poder; els valors del funcionament quotidià del sindicat; la racionalització de les reunions; la necessitat de la participació d'un nombre més gran de gent... temes, també, a debat.

En relació al tema d'organització del sindicat, dos temes van ser una mica polèmics: cal assegurar la participació de les dones a l'àmbit respectiu en proporció a la seva afiliació?; quina autonomia han de tenir les secretaries de la Dona, i quina relació pròpia amb el moviment feminista? Malgrat que van haver-hi diverses opinions, algunes d'elles contradictòries, l'ambient general sintonitzava amb l'opinió de les secretaries de la Dona (per una ampliació d'aquesta opinió, podeu llegir, si us interessa, l'article corresponent al "demà" del març).

S'ha acabat la primera fase del debat. Però les dones presents van sortir, si més no, amb una idea clara: les orientacions aprovades per la Conferència s'han de treballar pràcticament. Si no es fa d'aquesta manera, quedaran en paper mullat. I no serà un objectiu fàcil d'aconseguir, però hi ha ganes de materialitzar-lo.

No vull acabar sense apuntar una frase amb la qual va concloure la intervenció a la Conferència de la Guadalupe Donayre, membre de l'ATC de Nicaragua: "quan una dona avença, cap home retrocedeix".

Neus Moreno

Un expulsat de CCOO per acaçament sexual

El darrer Consell Confederal de CC.OO. d'Euskadi va aprovar una resolució sol.licitant al Consell Estatal l'expulsió del sindicat de José Ródenas (secretari del ram de l'alimentació) per acaçament sexual a una afiliada. És el resultat d'un llarg procés. Procés que inclou l'arxiu de la denúncia presentada per part de l'afiliada davant el secretari general de la Federació de l'Alimentació i del Sindicat Provincial de Biscàia. Després la denúncia torna a sortir a la llum per conflictes inter-burocràtics al pertànyer l'acusat al corrent carrillista.

Aquesta resolució té la seva importància. Suposa un canvi. El cas Ródenas no és ni el primer cas ni, desgraciadament, serà el darrer. El canvi està en el trencament de la impunitat amb la que actuen molts alts càrrecs del sindicat en relació a les afiliades. I, també, perquè encén una alerta roja sobre un fet quotidià que ni tan sols era considerat un problema al si del sindicat.

Malgrat tot, aquesta ha estat una resolució incomplerta: no sanciona les actituds dilatòries o ocultadores davant els òrgans que tant el secretari general com altres afiliats coneixedors del fet han mantingut, i refusa que la resolució sigui àmpliament coneguda a l'interior del sindicat per al seu coneixement i reflexió. Precisament allà on el tema cobra importància perquè reforçaria l'actitud de denúncia i les condicions d'existència de les dones al si del sindicat, i suposaria un seriós avís als comportament masclistes i agressius que han de suportar. Aquests varen ser els punts que va proposar l'Esquerra Sindical que no varen ser acceptats.

(Traduït de l'HIKA del mes de maig)

Un altre 24 de Maig

Les dones de Greenham són pertot arreu

El proper 5 de setembre farà 10 anys, que el campament de dones per la pau de Greenham Common és un punt de referència per a les dones pacifistes de tot el món. Dues dones d'aquest camp ens han vingut a veure aquest mes de maig a Barcelona.

La visita de la Gaby i la Manuela ha revifat els records de l'estada a Greenham, ja fa quatre anys, d'una manera tan forta que em sembla de justícia retre un homenatge a aquestes dones i a aquesta experiència.

Una mica d'història

El 5 de setembre de 1981, una quarantena de dones instal.len un campament de la pau a les portes de la base americana de Greenham Common a uns 40 Km de Londres.

El març del 82, hi ha més de 10.000 manifestants davant de la base. 3.000 dones bloquegen l'entrada 24 hores seguides. 34 dones son detingudes.

Les seves raons s'han fet populars en les paraules del seu primer manifest: "Des de sempre els homes han deixat les seves llars per anar a la guerra. Avui som les dones les que el deixem per fer la pau".

Greenham es converteix en un símbol pel moviment antiguerra. Altres camps de la pau s'obren a Comiso, a la RFA...

A una trobada de dones europees s'acorda celebrar cada any el 24 de maig com a Dia Internacional de les dones per la pau i el desarmament. El 1982 és el primer any que arreu d'Europa hi ha manifestacions i accions de dones. A Gran Bretanya en plena guerra de les Malvines i en un clima de xovinisme exacerbat hi ha més de 80 accions a ciutats i pobles britànics.

A Catalunya, el maig del 82, a les Jornades Catalanes de la Dona, surt el primer manifest pacifista antimilitarista i feminista. El 24 de maig del 84, una dona de Greenham, la Heather, ve a Barcelona, i DOAN fa el primer campament simbòlic per la pau a la Plaça S. Felip Neri. Des de llavors estem amb elles, estan amb nosaltres.

Una tanca amb senyals

A la base de Greenham hi ha una gran tanca que envolta la base i moltes portes. Les dones han muntat 7 portes amb els colors de l'Arc de Sant Martí, i set campaments, però hi ha hagut èpoques on hi havia 12 campaments. La Gaby i la Manuela són de la porta blava. "Des d'allà, ens diuen, veiem dues coses: la base i la terra comunal. La base simbolitza la destrucció i la mort, la terra comunal i les dones som el símbol de tot el que és viu. Qualsevol acte de sabotatge contra la tanca és un símbol de celebració de la vida". I ens va tornar a recordar les accions més conegudes: les dones encerclen la base, tallen la tanca, entren i surten, ballen danses sobre les sitges... la tanca és plena de símbols feministes, pacifistes, arcs de Sant Martí... I si aneu a la porta taronja poder encara hi ha la paraula "FORA", que vam deixar les dones de DOAN, quan hi varem estar.

A més, aquesta tanca es il.legal, ja que està sobre terra comunal i la llei diu que si es ven terra comunal, en aquest cas als ianquis, s'ha de tornar un tros de terra igual al municipi, i això no s'ha complert.

El juny d'aquest any tenen dones un judici, que si es guanya pot representar l'acabament definitiu de la base. Si el judici sentencia que la tanca és il.legal serà una victòria concreta contra la famosa tanca. I el setembre, que serà el desé aniversari, pot ser una gran festa a Greenham, i la primera sense tanca.

Ara i el futur

A les dones de Greenham les han detingudes centenars de vegades, tenen encara molts judicis pendents, per atemptar contra la propietat privada i mil d'altres pretextos. Les han insultades, malenteses i maliciosament interpretades... A Gran Bretanya, quan alteres l'ordre públic, es diu que trenques la pau. Per això quan els hi preguntaven si estaven disposades a mantenir la pau elles sempre contestaven que no. Aquesta pau és una befa, no és la pau per la qual lluitem. Quan les escoltava em venia al cap aquella frase que ja és patrimoni de totes les dones pacifistes i feministes: "Ni guerra que ens destrueixi ni pau que ens oprimeixi".

Les coses han estat algunes vegades molt dures, el moviment pacifista i anti-guerra s'ha afeblit molt, malgrat la petita revifada amb motiu de la guerra del Golf. Molta gent ha pensat que ja no existia el camp. La premsa ja no publicava notícies seves. Però elles no han marxat. Ara només queden dues portes obertes però queden. Van establir una àmplia xarxa o teranyina de suport a tot el món i hi ha comitès de suport que encara es mantenen.

No es pot dir que hagi estat en va. La base s'està desmantellant, els últims míssils han sortit aquest any de la base. De fet, ara només és terreny militar, però elles no se'n fian. A la guerra del Golf, contra la que també es van manifestar activament, bombarders B-52 sortien d'aquella base, cap a l'Iraq.

Si guanyen el judici, que és possible, potser s'acabi realment. Llavors discutiran si acaben el camp o el fan servir com a lloc de trobada contra la violència o van a un altre lloc o descansen una miqueta.

Però Greenham ha canviat la vida de moltes dones, per haver-hi viscut, o conegut o donat suport. "No són només els míssils, són totes les coses les que volem canviar". "No siguis còmplice,lluita per la pau". I aquests missatges no són només pel camp de la pau, són per sempre. No sabem el futur del camp però la lluita de les dones de Greenham ja ha entrat a la història del moviment pacifista i feminista amb força, i això ningú ens ho pot robar. Les dones de Greenham s'han escampat per tot el món, només cal que es treguem les teranyines dels ulls i seguim lluitant amb elles contra la guerra i el militarisme. Cada 24 de maig és una oportunitat.

Seguim contra l'exèrcit

Després de la guerra del Golf, una altra vegada, van reeixir grups de dones per la pau arreu. Les conseqüències de la guerra segueixen vives.

Una bona manera de mantenir i eixamplar aquesta consciència antimilitarista que va despertar la guerra oberta, és mantenir el 24 de Maig com una data necessària per evidenciar que realment la pau que tenim és una befa.

I aquest més de maig, la lluita antimilitarista és més necessària que mai, i en concret la lluita contra l'exèrcit i contra la mili. Una lluita que te empresonats a insubmissos a la mili, a la guerra del Golf, a la PSS, pel fet d'oposar-se a la militarització, a la destrucció i a la mort.

Per això aquest 24 de maig amb les mares i familiars dels insubmissos, DOAN, i les dones del MiliKK i del MOC, hem cridat totes les dones a seguir celebrant aquesta diada, exigint la llibertat immediata dels empresonats.

D'aquesta manera ens declarem insubmisses i actives contra l'exèrcit i la mili.

Montserrat Cervera

L'activitat pacifista després de la Guerra del Golf

Per diferents camins

Una reflexió sobre diversos aspectes de la situació després d'acabada la guerra. Els autors fan unes consideracions d'indubtable interès

Els costos de la guerra han estat molt grans. Centenars de milers de morts i ferits, milions de persones afectades psicològicament, centenars de milers de milions de dòlars ensorrats, destrucció de gran part de la infrastructura econòmica d'Iraq i un immens cost ecològic, produït per la pitjor marea negra de la història i el núvol carbònic dels pous kuwaitís en flames.

Malgrat aquests costos, els vencedors de la guerra han obtingut un considerable èxit militar i polític, sobre tot el govern i els militars dels EUA. La victòria militar va ser contundent, obtinguda gràcies a una superioritat total en força aèria, armament i tecnologia militar.

Per altra part, és molt possible que els EUA hagin superat, en gran part, l'anomenat "síndrome de Vietnam". La intervenció militar la va fer amb un ampli consens nacional i internacional. Ha triomfat la nova doctrina militar del desplegament massiu inicial, a partir d'un armament supersofisticat, en contrast amb l'estratègia militar de l'escalada gradual i prolongada practicada a Indochina.

La guerra del Golf ha impulsat la producció d'armes, beneficiant un sector on la supremacia dels EUA és prou significativa. En la mesura en què gran part de la guerra feta per l'exèrcit dels EUA ha estat finançada per altres governs, com les monarquies petroleres àrabs, Alemanya o Japó, l'economia nord-americana ha millorat, almenys conjunturalment, en relació a la situació de recessió i relatiu declivi econòmic en què es trobava abans de la guerra. I, en el proper futur, pensen obtenir nous guanys amb la venda d'armaments a les monarquies àrabs i Israel, així com, també, amb els contractes per a la reconstrucció de Kuwait i l'Iraq. Pel complex militar-industrial dels EUA la guerra ha estat un gran negoci.

Des d'un punt de vista estratègic global, els EUA han pogut confirmar que són l'única superpotència amb capacitat d'acció militar global i amb capacitat de lideratge polític mundial. Això, a més de les avantatges econòmiques esmentades, tindrà un valor inestimable a l'hora de redefinir els termes de la competència econòmica amb el Japó i la CEE.

S'ha profunditzat el paper secundari i subordinat de la URSS en l'escena mundial. Els EUA, pel contrari, estan més forts i prepotents davant els possibles intents de revoltes, revolucions o, simplement, de polítiques governamentals que es vulguin sortir dels seus esquemes i dictats.

Ara bé, la guerra no ha resolt els principals problemes presents a l'Orient Mitjà. Més aviat, els ha agreujat i n'ha creat de nous.

La postguerra ha portat un nou aspecte conflictiu a la zona: la presencia directa dels EUA. Presència militar i econòmica, derivada del negoci de la reconstrucció.

Pel que fa a Kuwait, la família reial es proposa restaurar el seu poder, el vell ordre feudal, en el qual només té dret de vot el 10% de la població. Aquesta és la seva prioritat i no ajudar la població i restablir els serveis essencials. No hi han raons per esperar una democratització d'aquesta i altres monarquies àrabs.

Sobre el poble kurd és difícil que es trobi una solució estable, ja que ni els EUA, ni Turquia ni l'Iraq estan disposats a modificar les actuals fronteres i possibilitar la construcció d'un Estat independent del Kurdistan. La revolta kurda ha provocat algunes concessions per part de l'Iraq -autonomia administrativa- i de Turquia -autorització a l'ús de la llengua kurda-, però encara s'està molt lluny de la solució de fons del problema.

En relació a la qüestió palestina no hi han perspectives més optimistes. Israel s'ha enfortit a la regió i l'OAP ha vist reduït al 50% el seu pressupost a causa de la supressió de les subvencions que rebia dels països àrabs del Golf. Això suposarà un allunyament de les possibilitats de solució real pel poble palestí. Israel no vol cedir cap tipus de sobirania a Gaza i Cisjordània i està posant tots els obstacles a la celebració d'una Conferència Internacional. La repressió i discriminació de la població palestina continuaran. En aquest marc és també improbable que es posi fi a l'ocupació síria del Líban.

En resum, els problemes de la zona s'han agreujat i s'allunya la perspectiva d'una pau estable. Aquest clima d'inestabilitat serà aprofitat pels EUA per justificar la seva presència a la zona i, fins i tot, per intentar crear un organisme militar a l'Orient Mitjà semblant a l'OTAN.

Racisme i les desigualtats Nord-Sud.

Uns dels efectes més traumàtics d'aquesta guerra és la humiliació que han patit milions de persones dels països àrabs i/o islàmics. Els ressentiments que hagi causat la guerra s'afegiran a tots els que s'han anat acumulant històricament a causa del colonialisme.

La guerra revifa els prejudicis racistes a Occident, alimentats des del poder amb lleis restrictives. Lleis com la d'Estrangeria a l'estat espanyol, a partir de la qual es poden detenir legalment i expulsar al seus país les persones "il.legals", una llei que no està pensada per la integració i ordenament jurídic per les persones que venen a cercar un treball, sinó que posa moltes traves per evitar que es regularitzi la situació d'aquests treballadors, vinguts principalment del Tercer Món, degut a la insostenible penúria que pateixen.

Fa pocs dies s'ha aprovat una nova mesura restrictiva en sentit racista. Des del 15 de maig, els magrebís que viatgin a l'estat espanyol se'ls hi exigirà un visat.

En referència a les desigualtats Nord-Sud molt s'ha escrit ja. És conegut l'empitjorament de la situació a Latinoamèrica i algunes zones d'Asia i Africa. No obstant, recentment s'han produït noves catàstrofes com la de Bangladesh o l'extensió del còlera a Latinoamèrica. Aquestes catàstrofes són, en darrera instància, producte de la terrible desigualtat que hi ha en un món on el 20% viu a costelles de l'altra 80%.

La previsió, per part de NN.UU., de què 27 milions de persones moriran de fam aquest any a l'Africa, confirma el que ja es sabia des de feia molts mesos i l'abandó i desinterès de les metròpolis per la sort d'Africa.

La guerra es va fer perquè les reserves de petroli continuïn en mans dels països del Nord occidental. El model energètic basat en la malversació de recursos energètics i la dilapidació de combustibles fòssils ha estat salvat i seguirà acaparen la riquesa cap al Nord mentre contamina i degrada el conjunt del planeta. La lluita pel control de les fons energètiques prosseguirà: avui ha estat el petroli, demà pot ser el gas natural d'Algèria.

L'alternativa energètica basada en l'estalvi, la potenciació de les energies renovables, la desnuclearització, els plans de cogeneració i la reducció progressiva de l'energia provinent dels combustibles fòssils ha estat una altra perdedora d'aquesta guerra.

Les llibertats, agredides

Encara no disposem de dades ni estimacions oficials del nombre de morts, ferits i mutilats pels bombardejos. Fons independents avaluen entre 50 i 100 mil morts militars iraquians. Però aquestes xifres i la del nombre de civils morts són ocultades a l'opinió pública.

Aquest silenci ha estat acompanyat per una manipulació informativa i una censura militar sense precedents. Als EUA, a Europa, als PPCC hem retrocedit considerablement en llibertat d'expressió i d'informació. La manipulació va arribar a criminalitzar, des de les televisions i quasi tots els diaris, a les minories discrepants, entre elles el moviment pacifista. En canvi, aquests mateixos medis van silenciar importants activitats contraries a la guerra com l'acte del Palau de Congressos de Montjuïc.

Des dels medis de comunicació també s'ha fet la guerra. Aquests, com molt bé ha assenyalat Anthony Lewis, "han glorificat la guerra i han acceptat les seves premisses polítiques, renunciant a la independència i a l'escepticisme que justifiquen la llibertat de premsa".

L'actuació del govern espanyol, optant per la guerra amb l'engany i desinformació a la població, al posar el territori i les bases al servei dels EUA, al participar en l'agressió bèl.lica contra l'Iraq, ha posat de manifest les mentides utilitzades per guanyar el referèndum sobre l'OTAN i ha descobert nous límits del sistema democràtic.

La situació en la qual ens trobem després de la guerra, amenaça amb noves agressions de la democràcia i retalls de les llibertats. Els continguts de l'avantprojecte de Llei de Seguretat Ciutadana, la llei d'Enjudiciament Criminal, l'avantprojecte de llei sobre el tractament informatitzat de dades de caire personal, vulneren drets importants de les persones i, fins i tot, vulneren preceptes constitucionals.

Continuitat del treball pacifista

La guerra va provocar l'aixecament d'un ampli moviment contrari a la mateixa. A Catalunya va tenir un notable vigor. Es van unir moltes voluntats antibel.licistes, gent que va sortir al carrer per denunciar els crims d'Estat i el genocidi que s'estava produint.

A Catalunya l'organisme que va aglutinar organitzativament la major part d'aquestes voluntats va ser la "Campanya contra la guerra". Més de 100 entitats van adherir-se, també persones a títol individual. Es va configurar com un moviment unitari plural, com a referent i convocant d'activitats centrals.

És evident que ara la situació és diferent, que la "Campanya" com a tal ha perdut el seu sentit. Però les persones i organitzacions que varem confluir a la "Campanya" hem considerat que la unitat i la bona experiència de treball aconseguida durant el conflicte, pagava la pena mantenir-la, redefinint-la i projectant-la cap el futur.

La postguerra ha portat problemes greus. Cal que donem resposta unitària. No seria bo que ens tornés a costar molt vertebrar l'activitat i les respostes com en el passat. Per això, i per seguir donant arguments contra les guerres del futur a partir de debats i trobades com la que varem fer a la Universitat, cal que existeixi un organisme d'unitat d'acció permanent.

Aquest organisme treballarà amb el suport de moltes organitzacions que, des dels àmbits de la pau, la solidaritat i els drets humans, ja fa anys que actuen, i actuaran, de forma permanent. Les activitats d'uns i d'altres no han de ser contradictòries sinó complementàries. Per tal que això sigui possible cal que l'organisme d'unitat d'acció encerti en organitzar activitats que tenen més èxit pel fet de ser comuns, que els èxits i les activitats de les entitats particulars es vegin per part de tots com un reforç positiu del moviment i que es cerquin permanentment camps diversos de col.laboració i de suport entre les diverses activitats.

Els camps d'actuació d'aquest conjunt d'entitats serà molt variat perquè la guerra, el nou ordre internacional que volen configurar els poderosos del món, ha unit problemàtiques com el pacifisme, l'ecologia, la solidaritat o les llibertats. Sense ànim d'esgotar els temes possibles d'actuació, assenyalem un llistat d'ells.

Problemàtiques a abordar

Un primer aspecte a reclamar és la publicitat dels costos de la guerra a tots els nivells. Per altra banda, defensar el dret d'autodeterminació dels pobles com a forma de solucionar de forma estable els conflictes presents a l'Orient Mitjà.

La Mediterrània apareix com un nou mur que separa dos móns. A més, està prevista una força naval permanent de l'OTAN. John Galvin ha afirmat que la regió Sud, a la Mediterrània, és la que té més riscos de crisi i conflictes en el futur, en especial considera com a font d'inestabilitat el moviment migratori del Sud de la Mediterrània cap al Nord d'Europa.

En la mesura en què s'obre una nova era de conflictes, els valors de solidaritat i d'internacionalisme amb els pobles seran extremadament necessaris. Caldrà cercar les vies concretes de solidaritat Nord-Sud al marge dels Governs.

Sobre les propostes alternatives energètiques cal que s'impulsin en col.laboració amb les organitzacions ecologistes.

El dret a ser informats, la necessitat de què els periodistes tinguin un Estatut professional ha de ser una reivindicació de tots i totes les ciutadanes.

La continuació de les activitats que ja es feien abans de la guerra són molt importants: contra la venda i exportació d'armes, contra els augments dels pressupostos militars, l'objecció fiscal...

I la insubmissió

La guerra ha posat en primer pla la legitimitat del moviment d'insubmisos. La filosofia de la desobediència civil ha superat un cert sostre que cal aprofundir. El govern ho sap i per això ha llençat una forta campanya contra la insubmissió en dues direccions. Una repressiva -en el moment d'escriure aquest article hi havien 11 insubmisos empresonats i 9 amb judicis abans de l'estiu-; i l'altra de "rostre humà" prometen una reducció de la mili a 9 mesos i d'altres reformes de l'actual mili.

La lluita per la llibertats dels insumbisos empresonats, per refermar el dret a la desobediència civil, la lluita contra la mili no és ni ha de ser una "cosa dels joves", sinó del conjunt de persones i entitats interessades per trobar noves formes de resistència a la guerra i una societat més justa i sense exèrcits.

En aquest sentit, és necessari encetar una discussió sobre el model de FAS existent, la funció dels exèrcits i els possibles models alternatius de defensa. Serà molt necessari per aprofundir el contingut antimilitarista de l'esquerra i els moviments socials. Pacifisme i antimilitarisme haurien de ser considerats conceptes sinònims.

Jordi Foix i Enric Prat

Des d'un angle diferent

(Con)vivències difícils

No sempre tenim l'oportunitat de publicar unes paraules que tenen per objecte la reflexió sobre una part de la nostra vida quotidiana. Aquesta contribució de l'Oriol n'és una d'elles. Cal prestar atenció a les seves reflexions perquè, s'estigui o no d'acord, s'ho valen.

La Lliga i l'MCC hem decidit ajuntar-nos. Tanmateix, la presència en un mateix partit de dues cultures polítiques diferents, no podria comportar tensions entre la gent? Les cultures polítiques, rai! Com que no hem cregut mai en el monolitisme, no ens ha de començar a fer por ara, aquesta mena de diferències, no. Hi ha un altre tipus de cultura, però, que en podríem dir la quotidiana, la petita cultura de les relacions humanes de cada dia, que sí que fa difícil la convivència entre "camarades".

Són quarts d'onze i la reunió encara no ha començat. En falta la meitat de la gent. Normal. Quedar a les deu un diumenge al matí és de "masoques". Però ningú no hi havia objectat quan es va decidir. I la meitat que ja hi és?!

Tres quarts, i falta més gent que abans. Au, a treure-la del bar, que no començarem mai. Les onze. Ordre del dia. "Com que ja portem una hora de retard..."

Les dues. Encara ens queden dos punts. Haurem de tornar a la tarda? I un n'és el del pressupost, que ja el vam ajornar la vegada anterior, per manca de temps. I l'anterior a aquella també. Quarts de tres. Bé, el deixem per a la propera reunió, però aquest cop sens falta. D'acord? Sí, sí... I la desbandada.

Moral revolucionària?

Aquesta escena, tan real com repetida, què ens diu de la nostra cultura "de partit", de com enfoquem aquest compromís col.lectiu voluntàriament assumit, de l'actitud que expressem amb les nostres accions (malgrat que sigui "sense voler") envers els i les nostres "camarades"?

Contrastem aquesta pràctica prou estesa d'arribar tard a les reunions amb la puntualitat que caracteritza aquesta mateixa gent a l'hora d'entrar a treballar. Es que acceptem les normes del sistema que ens explota, ens oprimeix i ens aliena, mentre que ens rebel.lem contra les de l'organització que ens hauria d'ajudar a acabar amb ell? O és una qüestió de compulsió externa, la por a possibles sancions? Hauríem, doncs, de multar qui faci tard?

Potser ha arribat el moment d'ensenyar algunes de les meves cartes. No vull dividir la gent en dues categories de "bons i dolents". En aquests termes, qui és "bo" avui, demà ben podria ésser "dolent". I qui és "dolent" en alguns terrenys, és "bo" en segons quins altres. Tampoc no pretenc oferir una visió totalment objectiva i imparcial de l'assumpte, tot situant-me per damunt del bé i del mal. Més aviat, volia simplement cridar l'atenció sobre uns aspectes de la nostra "vida en comú" que sovint fan que aquesta sigui de més mal suportar que fos desitjable. I no negaré pas que, tot i un esforç considerable per contenir-me, ho faig amb una certa dosi de mala llet o mala bava acumulada.

El viatge del malson

Heus aquí, doncs, un altre petit exemple. Això era un viatge en autocar de Barcelona a Madrid per la nit. El pressupost (tot i que està encara sense aprovar) no ens permet de viatjar "en condicions".

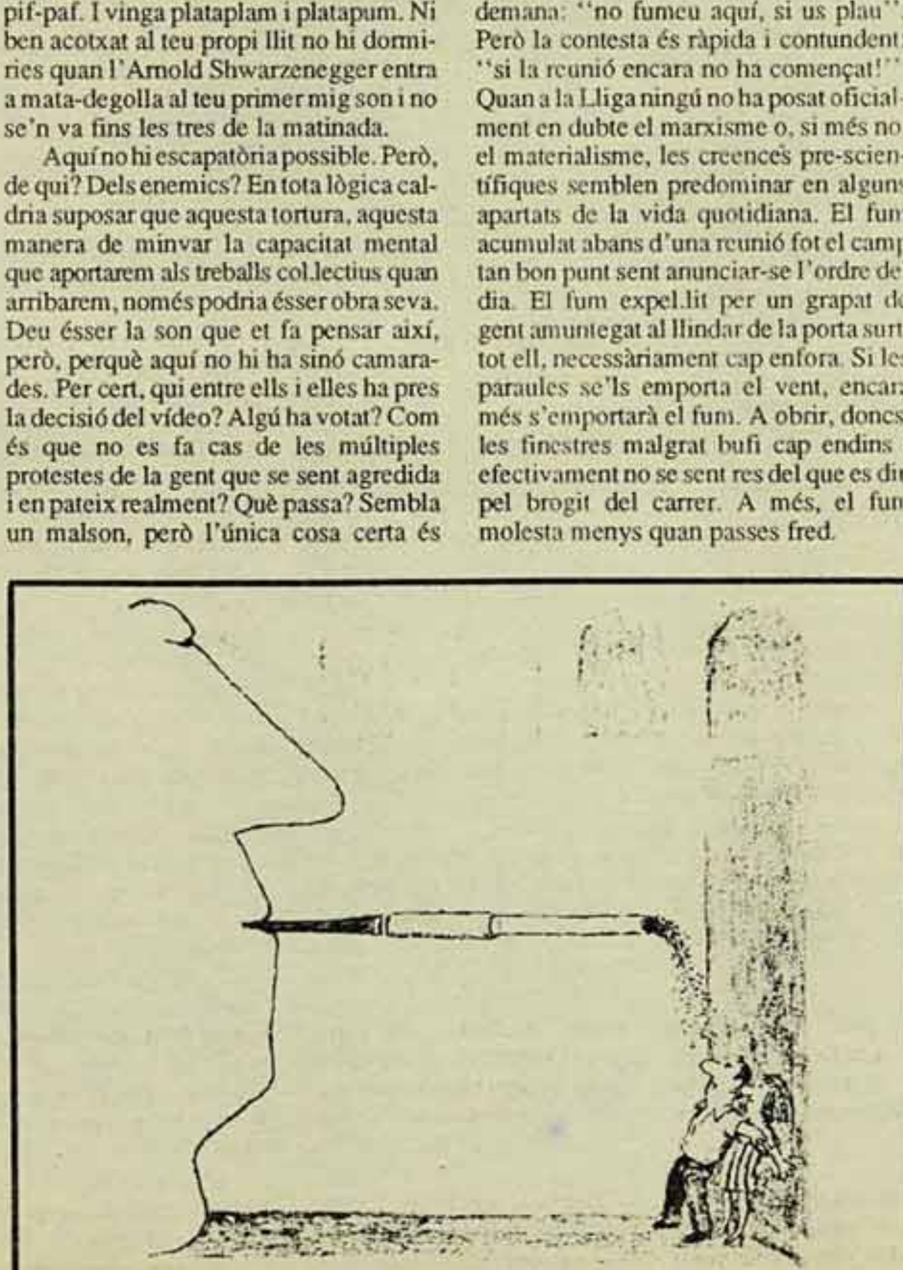
Fem el que fem, busquem la postura que busquem, fem servir un coixí d'aire per a la nuca o no, tinguem o no el seient del costat ocupat, la nit serà llarga i feixuga. Què hi farem? I encara sort si l'endemà podem funcionar al 50 per cent de les nostres possibilitats, que en definitiva hem vingut per feina.

Tanmateix, fins i tot les previsions més pessimistes es poden veure desbordades. Algú engega el vídeo, a tota potència. I vinga pim-pam-pum. I vinga pif-paf. I vinga plataplam i platapum. Ni ben acotxat al teu propi llit no hi dormiries quan l'Arnold Shwarzenegger entra a mata-degolla al teu primer mig son i no se'n va fins les tres de la matinada.

Aquí no hi escapatòria possible. Però, de qui? Dels enemics? En tota lògica caldria suposar que aquesta tortura, aquesta manera de minvar la capacitat mental que aportarem als treballs col.lectius quan arribarem, només podria ésser obra seva. Deu ésser la son que et fa pensar així, però, perquè aquí no hi ha sinó camarades. Per cert, qui entre ells i elles ha pres la decisió del vídeo? Algú ha votat? Com és que no es fa cas de les múltiples protestes de la gent que se sent agredida i en pateix realment? Què passa? Sembla un malson, però l'única cosa certa és precisament... que no estàs dormint.

El fum ens fum

Finalment ha arribat el moment quan, "aquest any sí", hem de discutir el pressupost. La reunió encara no ha començat. "Només" són quarts d'onze. No és d'estranyar que, tot esperant els tocatardons, alguna gent vulgui fer una cigarreta. Apa. Tens foc? La primera glopada. Que bé. Fins que l'esgarriacries de torn demana: "no fumeu aquí, si us plau". Però la contesta és ràpida i contundent: "si la reunió encara no ha començat!" Quan a la Lliga ningú no ha posat oficialment en dubte el marxisme o, si més no, el materialisme, les creences pre-científiques semblen predominar en alguns apartats de la vida quotidiana. El fum acumulat abans d'una reunió fot el camp tan bon punt sent anunciar-se l'ordre del dia. El fum expel.lit per un grapat de gent amuntegat al llindar de la porta surt, tot ell, necessàriament cap enfora. Si les paraules se'ls emporta el vent, encara més s'emportarà el fum. A obrir, doncs, les finestres malgrat bufi cap endins i efectivament no se sent res del que es diu pel brogit del carrer. A més, el fum molesta menys quan passes fred.

O potser això s'hauria d'entendre d'una altra manera, semblant a l'actitud que adopta algunes vegades la mainada quan, tot cenyint-se al peu de la lletra de les regles dictades per la gent gran, en traspassa conscientment l'esperit tot tenint preparada la resposta, per si algú la renya, que ningú no ho havia prohibit, això.

El respecte a altri

Un denominador comú de les tres situacions de la vida interna del partit que s'han esbossat aquí és la qüestió del respecte envers les altres persones, dels límits entre la llibertat d'unes persones i els drets d'altres. Com més influència i responsabilitat tinguem, més transcendència tindran les respostes pràctiques que hi donem, sobre tot fora del partit. Això no vol dir que haguem d'ajornar les tasques "polítiques" fins que no resolguem aquests problemes, tant en el terreny teòric com el personal i pràctic. D'una forma semblant com passa amb el sexisme, caldria intentar una reflexió i una reeducació constants sense, per això, paralitzar l'activitat del partit o els seus membres. Les dues coses s'haurien de fer ensems. La resolució de tots els problemes en una de les "esferes" no pot considerar-se una condició per encetar la resolució dels de l'altra.

Aquests assumptes poden tenir conseqüències pràctiques importants. Si no es resolen bé, ens poden restar eficàcia i energies, des de la pèrdua de temps passant per malalties debilitants (o no ens ho creiem, això?) fins la cremada de gent que acaba anant-se'n cap a casa.

Però també tenen un evident caire moral. I aquí hem d'anar amb cura. Per una banda no podem ignorar, de manera unilateral, els drets o les necessitats de qui vol veure vídeos o fumar. En la mesura que sigui possible, els drets s'han de conjuminar, mal que alguns siguin més "importants" que d'altres.

Moralitat i materialisme

Per l'altra banda, un judici moral no ha de bandejar la recerca d'una comprensió materialista del comportament jutjat. La comprensió no és igual a l'acceptació. Ans al contrari, ens pot servir com a instrument per orientar millor els intents de modificació, incloent-hi l'auto-modificació, d'un capteniment criticable.

Aquesta societat ens fa tota mena de mal, fins i tot als i les que hi ocupem una posició relativament "privilegiada". El procés de socialització pel qual passem des de la nostra primera infància, i del qual són parcialment transmissores les persones que més ens estimen, ens deforma i ens disminueix com a persones. I ens marca pregonament; en alguns aspectes, quasi indeleblement.

Si aconseguim d'entendre aquest procés en els seus vessants social i, sobre tot, psicològic, augmentarem les nostres possibilitats de canvi. Darrerament se'n han examinat alguns aspectes des del moviment feminista. En alguns moments donats de la història, hi ha hagut subcorrents marxistes o marxistes individuals que s'hi han interessat. Podria ésser convenient de tornar-hi. No ens donarà automàticament la clau de la consciència ni individual ni de masses, ni de la seva conducta inconscient tampoc. Tot i les inevitables limitacions, ens hi podria prestar un gran ajut, però.

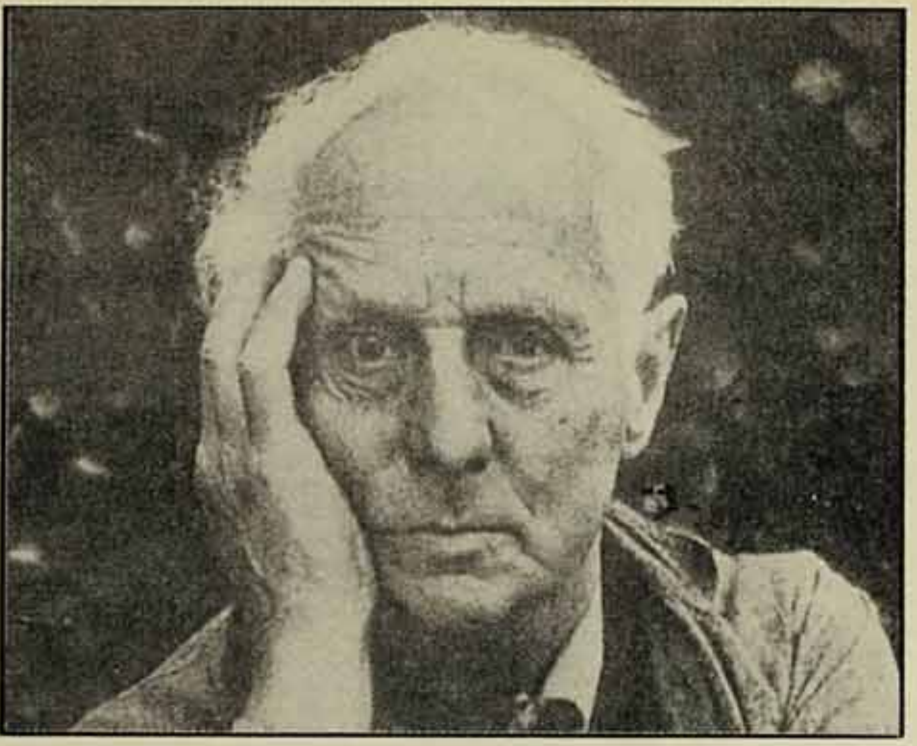
De tota manera, no hem de quedar-nos de braços plegats. Mentrestant, podem començar a treballar amb "l'instrument" més valuós que tenim, la nostra consciència (també aquí individual i col.lectiva), que ens permet d'anar combatent les pressions que dia a dia ens asetgen així com les que, per dir-ho d'una forma que no és perfecte, portem a dins. Si ho fem bé, ens ajudarà a fer un partit més eficaç, més respectuós i més agradable.

Oriol

Un surrealista

Max Ernst, pintor

Enguany fa un segle que va néixer Max Ernst (Brühl 1891 - París 1976). El seu nom va associat al període més actiu del dadaisme i al desenvolupament del moviment surrealista, dins del qual Ernst ocupa un lloc destacat.

Ernst va ser il.lustrador dels somnis i desitjos més secrets, un intèrpret excepcional dels fenòmens de l'inconscient. Lligat a Paul Eluard (el primer que va saber apreciar els seus quadres) i a André Breton, Ernst va mantenir-se durant la major part de la seva vida com un surrealista sense vacil.lacions, fins que al final de la seva vida fou expulsat pel fet d'aconseguir la Biennal de Venècia de pintura. Ja llavors, 1954, era un pintor consagrat, un "clàssic" viu, i com a tal ha continuat sent apreciat en moltes exposicions, l'última de les quals, amb motiu del seu centenari, va tenir lloc a la famosa "Tate Gallery" de Londres.

Infància i joventut

Fill d'un mestre d'una escola de sordmuts, Max Ernst fou el menor de sis germans, quatre dels quals eren dones. El seu pare ("pintor amb tota la seva ànima, sever, ben plantat, catòlic estricte, sempre de bon humor"), va introduir-lo en la inquietud artística. La sobtada mort de la seva germana més gran, la Maria, li produeix una forta impressió. Max associa aquesta mort amb la d'un dels seus ocellets. Nen nerviós i imaginatiu, només li cal ageure's per veure desfilar des del fons de la seva habitació un seguici d'homes i de dones que passaven pels costats del seu llit. En determinada ocasió, pensa que és el nen Jesús i coneix un terrible perill. El seu pare el retrata com a tal. La infància serà una font inesgotable per a la seva desbordant imaginació. Les seves visions d'infància marcaran en bona part la seva trajectòria artística, buscant en la seva pintura el món de la imaginació, allò imprevisible, el fruit dels seus viatges, de las gents que coneix...

Un dels seus pintors predilectes fou el romàntic alemany Gaspar-David Friedrich, que el moviment surrealista va voler veure com un antecessor. Els paisatges turmentosos d'aquest pintor van impressionar el jove Ernst, lector d'autors heterodoxes com ara Nietzsche i Max Stirner. Va formar part del grup "Jove Renània" que es plantejava noves idees sobre la poesia i l'art.

Ja de jove, Ernst va presentar-se als medis bohemis com una espècie d'anarquista estètic, "dandy" amb vocació inconformista, adversari de la burgesia, la religió, la família i els convencionalismes que contradeien les riqueses ocultes de les llibertats de l'home. La societat amb les seves institucions, les seves lleis, les seves tradicions conservadores, li semblaven una odiosa negació que calia conjurar. El món de l'art, tal com era entès als medis dominants, li semblava un instrument envilit, ple d'adornaments fútils, sense ànima. Per això mateix va procurar crear una concepció artística diferent, cosa que el portà al dadaisme, que va ser el rebuig més complert de l'ordre establert. El "dadà" pot resumir-se amb paraules del propi Ernst: "era la rebel.lió dels no creients contra els descreguts". El seu principi era la negació. Max Ernst va efectuar una sorprenent irrupció en aquesta empresa mitjançant una sèrie d'obres de rebuig. Amb els seus "collages" i encaixos proclamà els valors de l'absurd en un món on els somnis de la raó produïen els monstres de la guerra.

L'abandonament del dadaisme

El dadaisme fou insuficient pel nostre autor. Ernst va trobar un reguer més coherent en la seva relació amb el surrealisme, relació sorgida de la seva amistat amb Paul Eluard. Per aquest moviment, que sorgia al principi dels anys vint en Paris com una escissió vitalista del dadaisme, no es tractava de la destrucció i de l'absurd sense sortides, sinó de canviar-ho tot sota el signe de la convulsió i de la meravella. Ernst estava particularment dotat, donada la seva imaginació exaltada, per a convertir-se en la primera revelació pictòrica del moviment. De la mà d'Eluard i de Breton, Ernst desenvolupà la seva pròpia aportació a la causa. Un art que no serà "ni realista ni abstracte, sinó emblemàtic" (...) "Al llarg de tota la seva extensa obra, l'home queda reproduït mitjançant una altra cosa, que el representa, una figura inventada o una màscara, més freqüentment un ocell, a cops també una persona geometritzada el cap de la qual pot ser un quadrilàter, un triangle o un cercle." (Patrick Waldberg, XXè Siécle, desembre 1962).

Sigmund Freud dibuixat

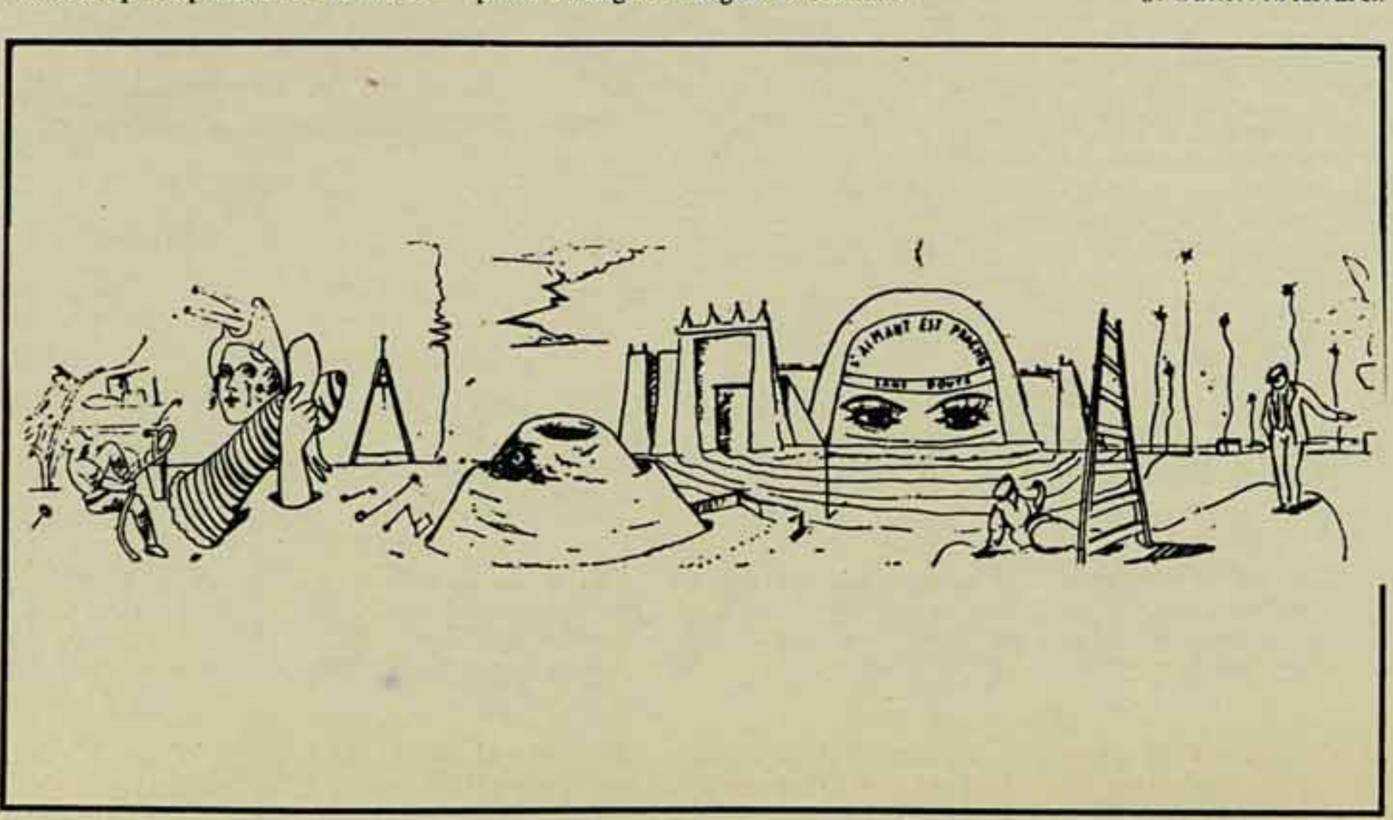
Ernst, allotjat per Eluard a la seva casa de Saint Brice, decora l'any 1923 el lloc amb uns frescos al.lucinants que sedueixen als surrealistes que veuen en ells una il.lustració viva d'un llibre, "La interpretació dels somnis" de Sigmund Freud. Des d'aquest moment, el pintor alemany es converteix en l'il.lustrador més característic del moviment, en un dibuixant dels fenòmens al.lucinants de l'inconscient. Comença d'aquesta manera una altra fase d'aquest pintor en un període especialment convulsat, entre les dues grans guerres. Resulta d'això una sèrie d'imatges dramàtiques, violentes, convulsades, que expressen els instints reprimits i il.lustren unes obsessions invisibles a l'ull. Entre aquestes obsessions pot destacar-se alguns angles com el de l'ull identificat amb un astre o una roca, el del bosc ombrívol i inhòspit, el de l'horda pre-històrica travessant dunes desèrtiques i, molt especialment, els ocells. La passió d'Ernst per aquests animals surt dels malsons de la seva infantesa, quan la mort del seu ocell favorit es confon a la seva ment amb el naixement d'una de les seves germanes. "M'he vist -escriu en un text d'una de les seves exposicions- amb una cap de milà, un ganivet a la mà, en l'actitud del Pensador de Rodin". Algunes de les seves visions, com la de l'home-ocell que travessa amb un punyal el peu d'una dona que levita, s'han erigit en estampes emblemàtiques del surrealisme.

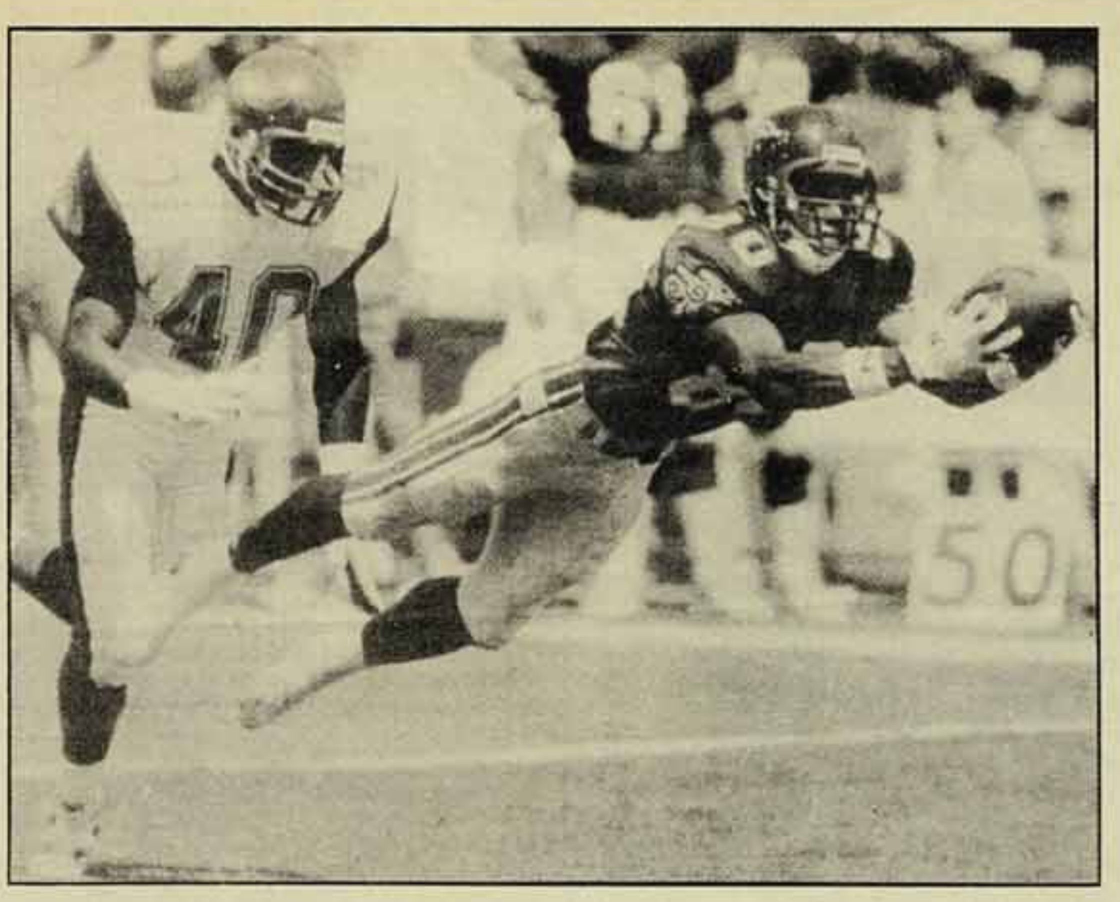
No existeix una apreciació uniforme sobre el significat de la seva pintura, però pot assegurar-se que en aquesta fase es troba una doble determinació: descriure el malson i superar-lo. El seu punt de vista és el d'un filòsof més que el d'un artista dotat d'una depurada tècnica. Sempre va interessar-li més el coneixement de la condició humana que l'ofici. En les seves visions denuncia els trastorns socials i els desequilibris que produeixen a la ment. Pensa que la naturalesa no és un refugi ideal. Li dóna l'aparença de pobles petrificats, de boscos impenetrables, de paisatges opressius. Naturalesa amb flors que tenen una aparença d'animals ferotges, amb éssers inqualificables, amb minerals animats.

Expulsat del moviment

Ernst és avui, en el seu centenari, un pintor consagrat i integrat. El surrealisme, com diria Buñuel, fracassarà en les seves premisses més ambicioses -la de transformar el món/canviar la vida- alhora que aconseguirà el que menys desitjava: el reconeixement social dels seus valors en el terreny de l'art i de la cultura. Ernst va mantenir-se ferm en el plantejament subversiu que va donar vida i cos al moviment durant molts anys. Malgrat que l'any 1938 va dubtar entre l'opció Breton -la FIARI- i la d'Eluard - la integració mitjançant el Partit Comunista Francès-, Ernst va retrobar-se amb el primer als EUA, com un dels animadors del manifest de les "tres V", i en la revifalla surrealista nord-americana. Després la seva evolució fou més discutible. L'any 1956 va aconseguir la seva "consagració" a la Biennal de Venècia i el reconeixement oficial a França. Per aquests motius, i amb molt dolor, Breton va expulsar-lo del moviment surrealista que tractava de mantenir la flama en els nous temps. Aquest fet ha estat molt discutit. En aquesta "integració" pot trobar-se la petjada del cansament, però també una burla, una cosa que també pot apreciar-se en el cas de Buñuel. L'obra que caracteritza a Ernst és, però, la del surrealisme irònic i cruel dels anys vint i trenta, la d'aquelles al.lucinacions que tant van contribuir a forjar la consciència surrealista, i que tant ens il.lustren sobre el rerafons del món del qual va formar part com un actor revolucionari que, en un moment determinat, no dubtà en contribuir a la causa del comunisme revolucionari al costat de Benjamin Péret. No va ser un militant com aquest, sinó "a la seva manera", com aquell que trenca fronteres en uns altres horitzons.

J. Gutiérrez Alvarez

Força Dragons!

Potser un dia vas voler ser catedràtic. Segur que de la Universitat de Barcelona. Possiblement la teva dèria fos l'Economia Aplicada. Si no ho has aconseguit, tant de bo aquestes paraules et siguin d'alguna utilitat!

El passat 7 de maig, el senyor Francesc Granell (que és tot allò apuntat més amunt) publicava un article a "El País", pàgina 20, en la secció "Tribuna", que titulava "Força Dragons". L'article, com el seu nom indica, tractava del futbol americà, i el senyor Granell opinava sobre l'èxit d'aquest esport a la ciutat de Barcelona.

(Un petit incís: el futbol americà és un joc de molta implantació als EUA, similar al rugbi, tan divertit o estúpid com la resta d'esports. El futbol americà està essent promogut a Europa mitjançant una suposada lliga mundial. Barcelona té un equip, "Els Dragons", format per ianquis, que munta el seu espectacle a l'estadi olímpic. L'assistència ha arribat als 40.000 espectadors, més o menys, que és el número habitual de clients d'hamburgueseries.)

Futbol americà i toros

Tornem al senyor Granell. Vaig pensar, només per un moment, demanar al Comitè de Redacció que reproduís íntegrament l'article, però al final vaig desistir. Per què? Sé el que m'hauria contestat el Daniel: "Granell pot escriure en 'El País', però aquí no; ens hem obert, fins i tot tu tens un petit espai, però el Granell és impossible. No pot ser, ni per deixar constància de la seva degradació mental". Bé. Faré un petit extracte.

L'article fa un elogi de la brillant idea econòmica-empresarial que ha estat invertir en aquest pròsper negoci, i de la gran acollida per part de la població barcelonina (es refereix als 40.000 enemics de la bona cuina o menjar casolà). Després, com a bon coneixedor de la contradicció, parla dels detractors d'aquest esport "que veuen en el muntatge una nova mostra del neo-colonialisme cultural nord-americà".

Els critica lateralment i de forma despietada: "no s'expliquen que desperti més interès entre nosaltres que el matador que arrenca una munió de 'naturals' al toro de torn". "Potser algú em digui que l'afecció taurina... no sigui la millor per comparar-la amb el colorit dels partits de futbol americà... amb els seus castellets, focs artificials durant els intermedis, les incansables 'cheerladers' que amb els seus plomers i balls animen a l'equip... sense necessitat d'arrencar o tallar orelles al toro..."

L'hàbil Granell, conscient que el lector habitual de "El País" és una persona poc dotada intel.lectualment, el condueix amb mestria pels camins del seu discurs. És cosa sabuda que a Barcelona només van als toros els japonesos. Pocs, molt pocs, dubtaran de la veracitat del Matemàtic.

(Un altre incís sobre el colorit. Fa bastants anys vaig anar a veure una 'corrida': vaig assabentar-me una mica: anava amb un amic, pintor: m'insistí en una sola cosa: el color: i encara ho recorda: a la "fiesta nacional" se li pot reprotxar quasi tot... però "el color" no: i menys si ho diu algú que el cerca.)

De tota manera, podries pensar que no ha tingut en compte als reticents. Per què no has comparat el futbol americà amb el futbol, Granell? En dos línies deixaria clos l'afer: "un públic entrat en anys sembla esperar la cita del diumenge per a descarregar les seves ires amb l'àrbitre de torn o per a insultar als partidaris de l'equip contrari". (Només un comentari: la victòria del Barça a la Lliga la van celebrar 200.000, 400.000, 1.000.000... de formes diverses. La majoria d'aquestes persones tenen una certa comprensió del joc, i també poden notar alguna cosa relacionada amb el "sentiment col.lectiu" (això que et permet ser feliç per unes hores amb desconeguts i algun amic).

Perill: catedràtics

Aquí s'acaben els raonaments esportius, inclosos els relatius als toros. Ara comencen els de tipus econòmic, social i de comunicació... "L'espectacle del futbol americà ens ha obert al món com cap altra esport ho havia assolit fins ara". "Gràcies al Barcelona Dragons milions d'espectadors de televisió nord-americans se n'assabenten que Barcelona està en el mapa i que aquí hi ha gent capaç de respirar les seves mateixes afeccions". "Fem un exercici de seny per tal que els tele-espectadors nord-americans i europeus... no rebin missatges confosos sobre la nostra realitat econòmica, política i social". "Aprofitem que el Barcelona Dragons porta una bona campanya per a dir que aquí som capaços de mantenir empreses series i carregades de sentit."

No faré cap comentari. No cauré en la provocació. A més a més, està el llibre d'estil. (D'on han sortit aquests tipus? On han estat tot aquest temps? Hi ha molts Granells?). Clar que han d'haver-hi catedràtics normals... però davant del risc ¿no és preferible continuar treballant on es pugui? Us agradaria potser que els vostres fills s'assemblessin al Granell?

Potser que arribis a catedràtic, però recorda que el preu és alt. Molt alt. Sense anar més lluny, mira al Granell: l'han deixat sense cervell.

Aleix A.

llegir:

Història de la Crida a la Solidaritat

Deu anys han passat des de la creació de la Crida a la Solidaritat. Deu anys explicats d'una forma senzilla i amena.

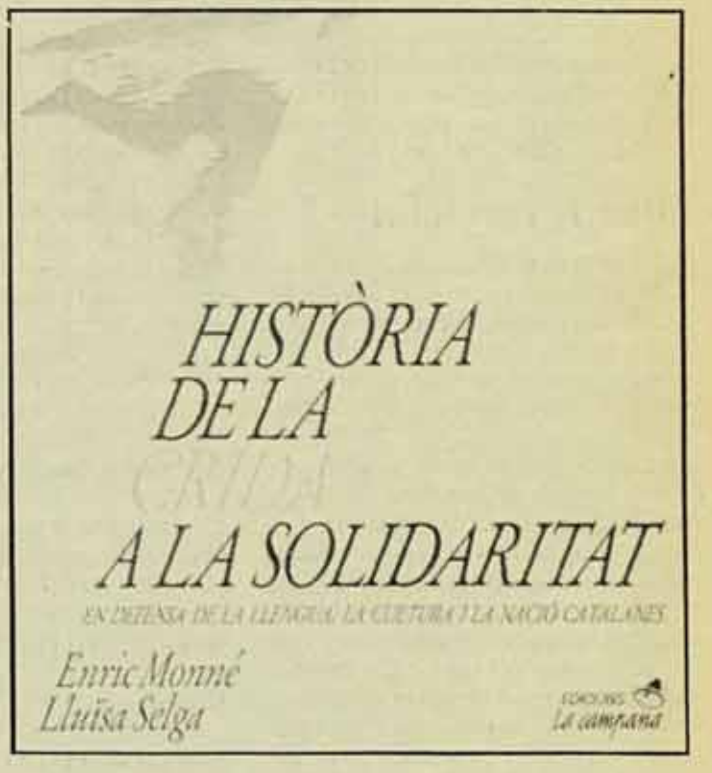
La seva activitat, personatges, plantejaments, organització, polèmiques, suports, amics i enemics...

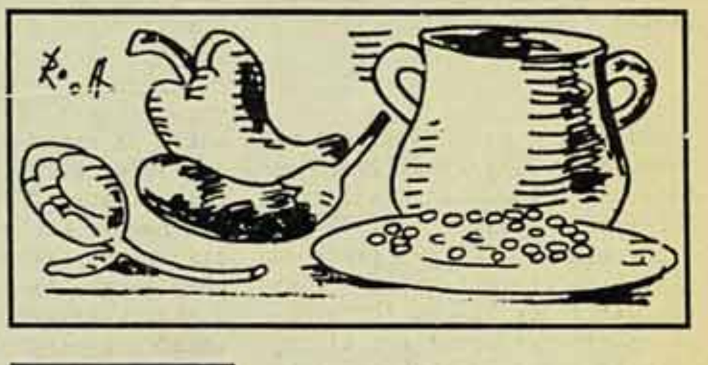
Potser amb certs oblits, potser a vegades amb alguna exageració, potser caldrien algunes planes per aprofundir en l'última etapa més actual.

Però, en definitiva, aquest és un llibre interessant de llegir, per comprendre el que ha estat una part important de la defensa dels drets nacionals.

Editat per la Campana i escrit per dos joves autors: Lluïsa Selga i Enric Monné.

El preu és de 1800 ptes.

tastar:

Bacallà amb samfaina

En aquest final de la primavera, quan sembla que la calor ja s'acosta, podem recuperar un dels sabors més coneguts de la nostra cuina: el del bacallà.

De fet, el bacallà pot preparar-se de múltiples formes: cru, en l'esqueixada, bullit, amb patates o all i oli, o fregit. Avui el podem fer d'aquesta última forma, acompanyant-lo d'una samfaina força suculenta.

En primer lloc caldrà deixar el bacallà salat, tant li fa que sigui del morro o de la penca, en remull durant dos dies i amb quatre aigües. Desprès de rentar-lo curosament, el deixarem escòrrer una bona estona.

Tot seguit, l'enfarinem i el fregim amb oli ben calent, donant-li dues voltes, per reservar-lo. Amb el mateix oli, fregirem ceba, tallada ben petita, albergínia, pebrot i tomàquet tallat a daus, sense afegir-hi sal.

Podeu, si voleu, posar-hi alguna herba seca com l'orenga, però res més. Quan tot plegat comença a daurar-se, li afegim el bacallà i mig got de vi blanc sec. Deixem que faci un parell de bulls, i ja ens ho podem menjar amb força pa.

No es tracta de fer aquí ni anàlisi, ni història, ni sociologia, ni política. Ni tan sols de donar opinions. La cosa és molt més senzilla: exposar unes quantes dades de persones, fets i situacions relacionats amb la "caça de bruixes".

Més bruixes que bruixots

No hi ha documents suficients que permetin precisar el nombre de persones assassinades per haver estat acusades de bruixeria. Hi ha autors que parlen de 200.000 (Frederik Koning). Altres, de més de mig milió només a Europa (Ainaud de Lasarte). Xifres aquestes molt inferiors al número de persones que varen ser torturades pel mateix motiu, però que no van acabar essent condemnades a la foguera o a morir penjades.

Hi ha més acord en assegurar que la persecució més sistemàtica va ser als estats alemanys: més de 100.000 persones foren condemnades a la foguera entre el període que va dels segles XV al XVIII. La localitat i els moments més virulents van ser les províncies renanes durant la Contrareforma i durant la Guerra dels Trenta Anys (1618-1648).

Als Països Catalans, Ainaud de Lasarte calcula que varen ser unes 500 les persones cremades per bruixeria. Cal recordar, per tenir una mica més proporcionades les dades, que el nombre d'habitants d'aquells segles era notablement inferior a la població actual.

Quatre Bruixes, gravat de Durero

El nombre de dones acusades de bruixeria és molt superior al d'homes. Les explicacions són diverses, però des d'un punt de vista dels botxins directes o indirectes, destaquem l'opinió d'alguns personatges. S. Pere Damià: *"la dona és una serp verinosa i una tigressa sanguinària"*. Sprenger, autor d'un llibre titulat "Martell de les Bruixes" sobre el que després hi tornarem, opinava que *"la dona supera a l'home en supersticions, sensualitat, frivolitat, falsies i set de revenja; i donat que el seu cos està mancat de força física, busca per a compensar-ho, la relació amb el Diable, satisfent endemés d'aquesta manera la seva concupiscència venjativa"*. En el llibre mencionat es diu: *"no hi ha pitjor verí que el de les serps, ni pitjor ràbia que la de les dones"*. S. Joan Crisòstom afirma: *"Què és la dona sinó una enemiga de l'amistat, un càstig inevitable, un mal necessari, una seducció elemental, una desgràcia recercada, un perill domèstic, un mal deliciós, un perjudici natural i pintat amb atractius colors?"* Amb aquestes opinions dels que influïen directament o indirecta sobre els tribunals que jutjaven les bruixes, no resulta estrany que hi hagués més dones acusades que no pas homes...

Hi havia el convenciment de què les persones que havien comès actes de bruixeria mai dirien la veritat si no era sota tortura. No servia de res el confessar totes les imputacions amb la intenció de ser condemnat, però evitar-se el suplici de la tortura.

Senyals i proves

Hi havia alguns autors, Reginald Scott per exemple, que opinaven que el diable deixa algun senyal en totes aquelles persones que estableixen un pacte amb ell. Aquest senyal podia ser una petita pota de gripau a l'ull esquerra, per exemple. Berrugues, pigues o algunes protuberàncies podien ser considerades "marques del diable".

El terrible jutge francès i perseguidor de bruixes, en especial a Euskadi Nord, Pierre de Lancre, opinava que *"el Diable posava les seves marques en llocs del cos on només molt difícilment poden trobar-se, o les coloca en llocs tan bruts que dóna horror cercar-los allí, com el cul dels homes i la naturalesa (sic) de les dones"*.

Cal no confondre aquestes "marques o senyals del Diable" amb les "proves del Diable", que consistien en "demostracions" de què la persona acusada era realment una bruixa o un bruixot.

Hi ha diverses "proves": de l'aigua, del cadàver, de la creu, del foc, del contacte... La de l'aigua, per exemple, consistia en tirar a un riu o llac a la persona acusada, lligada de peus i mans. Si aconseguia surar, era considerada innocent. Però hi havia tribunals que consideraven la cosa a l'inrevés: si surava només era possible per les ajudes demoníaques. Realment, no hi havia sortida: si l'acusat s'enfonsava, era considerat innocent, però ja s'havia ofegat; si surava, anava de cap a la foguera.

La caça de bruixes

Ens informa la premsa que s'ha presentat una pel.lícula al 44è festival de Cannes que tracta de la "caça de bruixes" de Hollywood, durant els anys 1950-1955 als EUA. El títol és "Culpable de sospita". Però no és de cine que volem escriure ara, sinó de l'autèntica "caça de bruixes". Expressió que utilitzem en diverses ocasions per referir-nos a diferents circumstàncies. Potser la utilitzem una mica frívolament perquè l'original "caça de bruixes" és un dels episodis més negres de la història de la humanitat.

El diable dels akelarres anglesos

Disposicions papals i llibres

Són cinc els Papes que promulgaren disposicions sobre les bruixes i les persecucions de bruixes: Joan XXII (1326), Eugeni IV (1473), Innocenci VIII (1484), Alexandre VI (1497) i Lleó X (1521). Amb l'encíclica d'aquest darrer Papa, va concedir-se un gran poder als inquisidors: si els jutges civils perdonaven als condemnats per la Inquisició, es feien culpables d'heretgia.

Hi ha bastants llibres que van servir d'una cosa similar a manuals, destinats als components dels tribunals de bruixes. En citarem, només quatre dels més importants. "Martell de les Bruixes" (Malleus Maleficarum), escrit pels dominics Sprenger i Kramer, va ser imprès per primer cop a Colònia l'any 1486. "Sobre els malèvols i les bruixes" d'Ulrich Molitor, professor de dret a la Universitat de Constança, aparegut l'any 1489. "Tractat sobre el maleït art de la bruixeria", de William Perkins, predicador purità, que va aparèixer l'any 1608 a Cambridge. El primer llibre confeccionat en una impremta sobre la bruixeria fou publicat l'any 1467 a Estrasburg i es titulava "Fortalicium Fidei". El seu autor, Alphonse de Spina, va escriure'l l'any 1458.

Bruixes, gravat del s. XVI

Alguns noms de pes

Hi ha varis noms relacionats -facin referència a persones, animals, ciutats o rituals- molt identificats amb la bruixeria. Són noms que la majoria de gent ha sentit, per poc familiaritzada que estigui amb el tema. Farem uns comentaris sobre un petit grapat d'aquests noms.

--**Salem.** Ciutat dels EUA on van succeir a finals del segle XVII una sèrie de fets que són un model d'història col.lectiva. Com a conseqüència d'aquests fets, va iniciar-se la persecució més gran de bruixes dels EUA. Vàries persones varen acabar a la foguera.

--**Akelarre.** Segons els seus detractors, és una reunió de bruixes i bruixots amb la finalitat d'adorar al Diable. Consistia de vàries parts: rituals en honor del Diable, un banquet, una missa negre, un ball i, finalment, una orgia sexual. Hi ha qui creu que eren moments que servien de reunió a les poblacions de les zones rurals on es relaxaven momentàniament els rigors dels costums sexuals i religiosos.

--**Jean Bodin** (1530-1596). Era un jurista francès especialment sanguinari. Opinava que les nenes de 6 anys podien ser culpables de bruixeria. Va recomanar la tortura d'invàlids i de nens. És autor d'una de les primeres definicions legals de les bruixes: "és una persona que, coneixent les lleis de Deu, tracta d'establir, mitjançant diverses accions, un pacte amb el Diable".

--**Nicolau Rémy** (1534-1600). Un altre carnisser que es ventava d'haver condemnat a la foguera més de 900 persones, sota l'acusació de bruixeria, només en el lapse de 10 anys: de 1581 a 1591.

--**Missa Negra.** Només existeix certitud de l'existència de misses negres a partir del segle XVII. És una parodia de la missa cristiana.

--**Nit de Walpurgis.** Nit del 30 d'abril a l'1 de maig. Segons alguns autors, els druides celebraven la festivitat d'aquesta santa que va morir l'any 777 a Alemanya. Aquesta data ha quedat amb posterioritat com la celebració anual d'un gran akelarre que es realitza a Blocksberg.

La fi

Es té constància que l'any 1877 encara varen ser cremades 5 dones a Mèxic acusades de bruixeria. No ha passat, per tant, gaire més d'un segle. Avui en dia les coses són més subtils que fa dos o tres segles... però hem començat dient que no escriuríem de política.

Daniel Raventós